

4311

Մ Ե Ր

Հ Ա Ր Ե Վ Ա Ն

ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

308

Մ-66

ԽՍՀՄ ԺՈՂՈՎՈՐԴ. ԿՆՆՏՐՈՆ. ՀՐԱՏԱՐԱԿԶ. ԻՐՈՍԿՎԱ, 1931

Ո Ս Ո Ա Վ Ի Ա Ք Ի Մ

308

Մ-66 սպ

ՄԵՐ ՀԱՐԵՎԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Խմբագրություն

Բանվոր Հայկի

(ԳԱՅԻ)

2001

2010

ԽՍՀՄ ԺՈՂՈՎՈՐԴՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿ. ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՄՈՍԿՎԱ

1931

Բաժնիքի Հաշի (Գում)

ՖԻՆԼՅԱՆԴԻԱ

ՎՈՐՏԵՂ Ե ԴՏՆՎՈՒՄ ՖԻՆԼՅԱՆԴԻԱՆ

Ֆինլյանդիայի սահմանները գտնվում են Լենինգրադից 30 վերստի վրա: Ֆինլյանդիայի պետությունն ունի մոտ 500 վերստ լայնություն և մոտ 1000 վերստ յերկարություն (388.483 քառ. կիլոմ.):

Բռնելով բավական մեծ տարածություն (388.483 քառակուսի կիլոմետր), Ֆինլյանդիան սահմանակից է 3 պետությունների. Շվեդիային (սահմանագիծն է 1,386 կիլոմ.), Նորվեգիային (983 կիլոմ. սահմանագիծ), ԽՍՀ Միությունը (1.590 կիլոմ. սահմանագիծ) և, բացի այդ, ունի ծովային սահմանագիծ Ֆիննական ծովածոցի և Բալտիկ ծովի ավազանում (491 կիլոմ.):

Ժամանակակից բուրժուական Ֆինլյանդիայի կառավարող խմբերի ամբողջ ուղադրությունը դարձած է ԽՍՀ Միության սահմանի և Ֆիննական ծովածոցի վրա, վերստն անցնում են ամենակարևոր և համարյա միակ հաղորդակցության ճանապարհները Յեվրոպայի հետ և վերը ծովային պատերազմի ռազմաբեմ պիտի լինի ապագա կռվի մեջ մեր դեմ: Ֆինլյանդիայի ձգտումը — ասլահովել իրեն ծովի կողմից, զուգադիպեց Անգլիայի

ցանկութեան հետ՝ Թինյանդիան ծովածոցում ռազմա-
ծովային բազաներ ունենալու խնդրում և դրա հետե-
վանքն յեղավ այն, վոր Թինյանդիան ռազմական տե-
սակետից համարյա ամբողջապես գտնվում է Անգլիայի
ազդեցութեան տակ:

ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱԶՄԸ

Թինյանդիան անունով «դեմոկրատական» հանրա-
պետութեան է (հիմնվել է 1917 թ. դեկտ. 6-ին): Բարձ-
րագույն որենադիր իշխանութիւնը պատկանում է
սեյմին: Սեյմը միապալատ պարլամենտ է, նրա ան-
դամների թիւը 200 է, վորոնք ընտրվում են յերեք
տարով անմիջական ձայնատվութեամբ: Ընտրողական
ակտիւ իրավունք ունեն 24 տարին լրացած բոլոր
քաղաքացիները: Այդ ամենը, իհարկե, միայն թղթի
վրա յէ գրված, իսկ փաստորեն, պարլամենտում և
իշխանութեան գլխին նստած են խոշոր և մանր բուր-
ժուազիայի ներկայացուցիչները և նրանց լակեյները՝
սոցիալ-դեմոկրատները:

Գերագույն գործադիր իշխանութիւնը պատկա-
նում է հանրապետութեան նախագահին, վորը ընտր-
վում է 6 տարով: Բացի այդ, գործադիր իշխանու-
թեան է հանդիսանում նաև պետական խորհուրդը,
վորի մեջ մտնում են պրեմիեր-մինիստրը և բոլոր
մինիստրները, թվով 10:

Թինյանդիայի բնութիւնը խիստ է: Ամբողջ Թին-
յանդիան կտրված է քարքարոտ թլրակներով ու

ծածկված է հարուստ սոճի (շամի) անտառով: Ամ-
բողջ յերկրում կան բազմաթիւ լճեր, ճահիճներ, սրբն-
թաց գետեր, ջրվեժներ, կանաչներ: Չմեռն այն-
տեղ յերկար է — հյուսիսային, ամառը — կարճատե,
ցուրտ:

ԻՆՉՊԵՍ Ե ԱՊՐՈՒՄ ԳՅՈՒՂԱՅԻՈՒԹՅՈՒՆԸ

Յերեք և կես միլիոն բնակչութեան 65,1 տոկոսը
պարապում է հողագործութեամբ և անասնաբուծու-
թեամբ: Անտառներում, լճերի ու ճահիճների միջև
գյուղացին ստիպված է մաքրել գետինը, ծառերի
արմատները դուրս հանել, տեղափոխել հսկայական
ճալաքարերը: Անասունների արոտատեղի համար նա
ստիպված է չորացնել ճահիճները: Հողը քարքարոտ
է, վատ, պահանջում է մեծ պարարտացումներ: Յորեն
համարյա չի բուսնում, ցանում են հաճար, վարսակ,
գարի, խոտեր, կարտոֆիլ: Մեծ դժվարութեամբ է
գյուղացին մեկ դեսյատինից ստանում 60 փութ հա-
ճար և 40 փութ վարսակ կամ գարի: Մոտիկ ծովը,
մեծ քանակութեամբ լճերը և անտառները բավականա-
չափ խոնավութիւն են տալիս, բայց ֆիննական գյու-
ղացին մի ուրիշ ցավ ունի: Յուրտ քամին յերաշտից
ել վատ է և փչացնում է ցանքները:

Համառ աշխատանքով, խելքով ու հմտութեամբ
ֆիննական գյուղացին ժլատ հողից քանում է բերքը:
Բայց այդ բերքն ընկնում է ուրիշների ձեռքը:
Թինյանդիայում հողի տերը վոյ թե գյուղացին է,

ցանկութեան հետ՝ Յիննական ծովածոցում ռազմա-
ծովային բազաներ ունենալու խնդրում և զրա հետե-
վանքն յեղավ այն, վոր Յիննական ռազմական տե-
սակետից համարյա ամբողջապես գտնվում է Անգլիայի
ազդեցութեան տակ:

ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱԶՄԸ

Յիննական տնտեսով «գեամոլրատական» հանրա-
պետութիւն է (հիմնվել է 1917 թ. դեկտ. 6-ին): Բարձ-
րագույն որենսդիր իշխանութիւնը պատկանում է
սեյմին: Սեյմը միապալատ պարլամենտ է, նրա ան-
դամների թիւը 200 է, վորոնք ընտրվում են յերեք
տարով անմիջական ձայնատվութեամբ: Ընտրողական
ակտիւ իրավունք ունեն 24 տարին լրացած բոլոր
քաղաքացիները: Այդ ամենը, իհարկէ, միայն թղթի
վրա յե գրված, իսկ փաստորեն, պարլամենտում և
իշխանութեան գլխին նստած են խոշոր և մանր բուր-
ժուազիայի ներկայացուցիչները և նրանց լակեյները՝
սոցիալ-դեմոկրատները:

Գերագույն գործադիր իշխանութիւնը պատկա-
նում է հանրապետութեան նախագահին, վորը ընտր-
վում է 6 տարով: Բացի այդ, գործադիր իշխանու-
թիւն է հանդիսանում նաև պետական խորհուրդը,
վորի մեջ մտնում են պրեմիեր-մինիստրը և բոլոր
մինիստրները, թվով 10:

Յիննական իրաւունքները խիստ է: Ամբողջ Յին-
նական կտրված է քարքարոտ թլրակներով ու

ծածկված և հարուստ սոճի (շամի) անտառով: Ամ-
բողջ յերկրում կան բազմաթիւ լճեր, ճահիճներ, սըըն-
թաց գետեր, ջրվեժներ, կանաչներ: Զմեռն այն-
տեղ յերկար է — հյուսիսային, ամառը — կարճատե,
ցուրտ:

ԻՆՉՊԵՏ Ե ԱՊՐՈՒՄ ԳՅՈՒՂԱՅԻՈՒԹՅՈՒՆԸ

Յերեք և կես միլիոն բնակչութեան 65,1 տոկոսը
պարապում է հողագործութեամբ և անասնաբուծու-
թեամբ: Անտառներում, լճերի ու ճահիճների միջև
գյուղացին ստիպված է մաքրել գետինը, ծառերի
արմատները դուրս հանել, տեղափոխել հսկայական
ճալաքարերը: Անասունների արոտատեղի համար նա
ստիպված է չորացնել ճահիճները: Հողը քարքարոտ
է, վատ, պահանջում է մեծ պարարտացում: Յորեն
համարյա չի բուսնում, ցանում են հաճար, վարսակ,
գարի, խոտեր, կարտոֆիլ: Մեծ դժվարութեամբ է
գյուղացին մեկ դեսյատինից ստանում 60 փութ հա-
ճար և 40 փութ վարսակ կամ գարի: Մոտիկ ծովը,
մեծ քանակութեամբ լճերը և անտառները բավականա-
չափ խոնավութիւն են տալիս, բայց ֆիննական գյու-
ղացին մի ուրիշ ցավ ունի: Յուրա քամին յերաշտից
էլ վատ է և փչացնում է ցանքները:

Համառ աշխատանքով, խելով ու հմտութեամբ
ֆիննական գյուղացին ժլատ հողից քամում է բերքը:
Բայց այդ բերքն ընկնում է ուրիշների ձեռքը:
Յիննական իրաւունքում հողի տերը վոչ թէ գյուղացին է,

այլ հողատերը կամ անտառագործը, վորոնց և գյուղացին վճարում ե արենդի համար:

Գյուղական ամբողջ բնակչության 40 տոկոսը հող բոլորովին չունեն: 26 տոկոսը — սակավահողատերեր են: Ամենալավ մշակված հողերը Ֆինլյանդիայի հարավում գտնվում են խոշոր հողատերերի և անտառագործական ընկերությունների ու գյուղական կուլակների ձեռքը: Նրանցից յուրաքանչյուրն ունի 250 դեկատինից ավելի՝ ամեն մի մարդու համար: Միջակ աշխատավոր անտեսությունները ունեն ամբողջ մշակելի հողի միայն 39 տոկոսը:

Ֆինլյանդիայի գյուղացիության յերկու յերրորդ մասը ստիպված ե աշխատել արենդով վերցրած հողի վրա: Արենդի պայմանը կնքվում ե 10—12 տարով կամ առանց ժամկետը սույց տալով, և գյուղացին ամեն տարի կարող ե դրկվել արենդով վերցրած հողակտորից: Հողի արենդի համար գյուղացին պարտավորվում ե սովորաբար յուրաքանչյուր 6—7 չափ հաճարի (վոր ցանում ե արենդով վերցրած հողի վրա) դիմաց շաբաթական մեկ ու աշխատել տիրոջ համար:

Գյուղացի-արենդատորները, կամ «տորպարները», ինչպես նրանց անվանում են Ֆինլյանդիայում, ամեն տարի կալվածատերերի գրպանն են լցնում մոտ 10 միլիոն ռուբլի՝ արենդով վերցրած հողի համար: Բացի դրանից, նրանք պարտավոր են նաև պետությանը վճարել ամեն տեսակի տուրքեր և հարկեր:

Արենդատոր-«տորպարներից» ավելի վատ գրության մեջ են գտնվում «բորել»-գյուղացիները (հողագուրկ գյուղացիները):

Ֆինլյանդիայի գյուղացիների հողագրկությունն ու սակավահողությունը, հողի վատ բերքայնությունը, տուրքերի (հարկերի) լուծը յերկրի գյուղատնտեսության վրա ընկած են վորպես ծանր բեռ: Բնակչության միայն կեսին ե իր հացը բավականացնում: Ցանքադաշտը համարյա թե չի ավելանում: Պակասող հացը ստիպված են ստանալ արտասահմանից:

Անբերրի հողից հաց ստանալու վատ պայմանները գյուղացիությանը ստիպում են պարապել կաթնատնտեսությամբ: Կաթնատու անասուններ շատ են պահում, և լավ ցեղի: Սակայն պրոդուկտը վաճառում են խոշոր գնորդները և զանազան գործարաններ: Պանիրը և յուղը արտահանում են արտասահման, գլխավորապես Անգլիա:

Գյուղացիների մի մասը աշխատանք ե գտնում ատաղձագործարաններում, ձկնորսությամբ պարապելով, վարձվում ե խոշոր տերերի մոտ վորպես բաւրակներ: Յեւ սակայն ամեն տարի Ֆինլյանդիայից դեպի ուրիշ յերկրներ բանվորական ավելորդ ձեռքեր են դուրս գնում:

ԱՐԴՅՈՒՆԱՐԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ֆինլյանդիայի բանվորները կազմում են ամբողջ բնակչության մոտ 24,5 տոկոսը: Նրանց մեծ մասը

ապրում են վոչ թե քաղաքներում, այլ գյուղական վայրերում. դրա պատճառն այն է, վոր ֆինլյանդիայում գլխավոր արդյունաբերությունը կազմում է փայտի մշակումն՝ սոցարաններում, աստղծագործարաններում. Փայտը գործադրվում է նաև թղթի գործարաններում՝ թուղթ պատրաստելու համար:

Քաղաքներում կան, գլխավորապես, շաքարի արդյունաբերություն, ծխախոտի ֆաբրիկաներ, նավակառուցարաններ, մեքենաների, մանուֆակտուրայի արտադրություն, կաշվի և վոտնամանի գործարաններ: Ֆինլյանդական թուղթն ու փայտը թանգ են գնահատվում և լավ վաճառվում են արտասահմանում:

ԲԱՆՎՈՐ ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ ՊԱՅՔԱՐԸ

Հին ժամանակ ֆինլյանդիայի բանվորները գրտնվում էին կրկնակի ճնշման տակ: Ցարական չինովներինքը յերկրում գորով մոցրել էին պոլիցիական կարգեր: Ֆիննական ֆաբրիկաներն ու արդյունաբերողները խոցում էին բանվորներին վողորմելի աշխատավարձով և յերկար աշխատանքային որով: Բանվորները ամուր պաշտպանում էին իրար: 1905 թ. հայտարարվեց ընդհանուր գործադուլ: Մի շարք քաղաքներում բանվորները իրենց ձեռքը վերցրին իշխանությունը: Ռուս ինքնակալությունը ջախջախեց 1905 թվի հեղափոխությունը, և դրա հետ միասին ջախջախվեց նաև ֆինլյանդական հեղափոխությունը:

1917 թվին ֆինլյանդիայի բանվորները ապստամբություն բարձրացրին և նորեն իրենց ձեռքը վերցրին իշխանությունը: Բանվորական կառավարությունը սահմանեց բանվորների դրությունը բարելավող որենքներ, գյուղացիների համար վերացրեց հողի կապալավարձի (արենդի վարձի) վճարումը և կազմակերպեց կարմիր գվարդիա: Ֆինլյանդիայի ապստամբած բանվորները չունեին լավ ղեկավարներ: Կոմունիստական կուսակցություն չկար: Մենշևիկները — սոցիալ-դեմոկրատները գործում էին անվճռողական: Բուրժուազիան հավաքեց իր ուժերը հյուսիսում, վազաքաղաքում, այնտեղ կազմակերպեց սպիտակ գվարդիա և սկսեց արշավել ֆինլյանդիայի մայրաքաղաքի (Հելսինգֆորս) վրա, ուր գտնվում էր ֆին բանվորների հեղափոխական կառավարությունը:

75 հազար կարմիրգվարդիական-բանվորներ հերոսաբար կռիվեցին հարձակվող սպիտակ գվարդիայի դեմ:

1918 թ. ապրիլին Գերմանիայի կայսր Վիլհելմը ֆին արդյունաբերողներին ու կալվածատերերին ոգնություն ուղարկեց 20 հազար գերմանական զինվորներ: Կարմիր գվարդիայի ջոկատները չկարողացան ղեմադրել թշնամու հարձակմանը ու ջարդվեցին:

ԲՈՒՐՃՈՒՄԱՋԻՍԵԻ ԱՐՅՈՒՆԱԼԻ ՎՐԵՃԵՆԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

1918 թվին ֆինլյանդական հեղափոխությունը ջախջախվելուց հետո, արդյունաբերողների և կալվածատերերի կառավարությունը յերկրում սահմանեց պո-

լիցեյական ուսում: Պոլիցիան և դոնոսչիկները հետե-
վում են ամեն խոսքին, ամեն քայլին: Բայց իշխա-
նությունը իրենց ձեռքում պահելու համար, բավական
չեն չինտիկները, պոլիցիան, դատարանները, բանտերը
և լուծերական պատուիրները:

Ուստի և Ֆինլանդիայի բուրժուական կազմա-
կերպել և ֆաշիստական զինված հատուկ ջոկատներ
«շուտոցկորներ» անունով:

Ֆաշիստները պահվում են կառավարութայն միջոց-
ներով և կալվածատերերի ու գործարանատերերի
նվիրատվութուններով: Ֆաշիստական ջոկատի յուրա-
քանչյուր անդամ պարտավոր է դրուժինայի կասա-
յին վճարել վորոշ գումար: Ֆաշիստական ջոկատները
կազմակերպված են ըստ ռազմականի: Նրանք բա-
ժանված են դրուժինաների, ստանում են ուժանդի-
րովկա (հագուստ), ունեն հրացաններ, պուլեմյոտներ,
թնդանոթներ, բրոնեվիկներ, իրենց անդամներին վար-
ժեցնում են ռազմական գործին, սարքում են մահո-
յովրներ, հրաձգություններ: Շարունակ զինվորական
ծառայություն են կատարում — հրացանի տակ են
գտնվում 100 հազար մարդ: Ֆաշիստական կազմա-
կերպութայն մեջ ընդունվում են հողագործներ, ջաղաքային չինտիկների, ոֆիցերների գավակները
և իշխող բուրժուազիայի նորարարները: Ֆաշիստները
պարտավոր են պաշտպանել սեփականությունը, կըռ-
վել գործադուլավոր-բանվորների դեմ, պաշտպանել
տիրող իրավակարգը:

Պառլամենտում բոլոր պատգամավորների մեծ
մասը արդյունաբերողների ու կալվածատերերի կողմն
ե պահում: Բավական մեծ խմբակ են կազմում մեն-
շևիկները, վորոնք, ինչպես և ամեն տեղ, բուրժուա-
զիայի կողմն են պահում: Ֆինլանդիայի բանվորների
և գյուղացիների դրությունը արմատապես բարելա-
վելու հարցերը քննելիս:

Նահանգական ջաղաքներում նստած են նշանա-
կովի նահանգապետները, իսկ գավառներում — գավա-
ռային կառավարիչները:

1918 թվի ֆինլանդական հեղափոխությունից
հետո ֆին սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունը
պառակտվեց: Այդ կուսակցութայն մի մասը անցավ
բանվորների ու գյուղացիների կողմը, իրեն հայտա-
րարեց կոմունիստական կուսակցություն, մյուս
մասը — անցավ բուրժուազիայի կողմը:

1924 թվի ամառը կառավարությունը ցրվ տվեց
կոմունիստական կուսակցությունը: Վերջինս անցավ
պողպտ և աշխատում է թագստում, թագնվում պոլի-
ցիայի հետապնդումներից (բռնելիս ձեռքակալում են
կոմունիստներին), ֆիննական ֆաշիստներից:

ՖԻՆԼՅԱՆԴԻԱՆ ՑԱՐԻ ԺԱՄԱՆԱԿ

Ճարական իշխանութայն որոք Ֆինլանդիան մըտ-
նում եր Ռուսաստանի կազմի մեջ, բայց ուներ իր
ինքնավարությունը: Ռուս արդյունաբերողներին ու
կապիտալիստներին դա դուր չեր գալիս: Նրանք

լիցեյական ուսում: Պոլիցիան և դոնոսչիկները հետե-
վում են ամեն խոսքին, ամեն քայլին: Բայց իշխա-
նությունը իրենց ձեռքում պահելու համար, բավական
չեն չինովնիկները, պոլիցիան, դատարանները, բանտերը
և լուծերական պատուո՞րները:

Ուստի և Ֆինլյանդիայի բուրժուազիան կազմա-
կերպել և ֆաշիստական զինված հատուկ ջոկատներ
«շտուրմկորներ» անունով:

Ֆաշիստները պահվում են կառավարության միջոց-
ներով և կալվածատերերի ու գործարանատերերի
նվիրատվութուններով: Ֆաշիստական ջոկատի յուրա-
քանչյուր անդամ պարտավոր է դրուժինայի կասսա-
յին վճարել վորոշ գումար: Ֆաշիստական ջոկատները
կազմակերպված են ըստ ռազմականի: Նրանք բա-
ժանված են դրուժինաների, ստանում են որմունդի-
րովկա (հագուստ), ունեն հրացաններ, պուլեմյոտներ,
թնդանոթներ, բրոնեվիկներ, իրենց անդամներին վար-
ժեցնում են ռազմական գործին, սարքում են մահ-
յովրներ, հրաձգություններ: Շարունակ զինվորական
ծառայություն են կատարում — հրացանի տակ են
գտնվում 100 հազար մարդ: Ֆաշիստական կազմա-
կերպության մեջ ընդունվում են հողագործների,
քաղաքային չինովնիկների, ոֆիցերների զավակները
և իշխող բուրժուազիայի նոքարները: Ֆաշիստները
պարտավոր են պաշտպանել սեփականությունը, կըռ-
վել գործադուլավոր-բանվորների դեմ, պաշտպանել
տիրող իրավակարգը:

Պառլամենտում բոլոր պատգամավորների մեծ
մասը արդյունաբերողների ու կալվածատերերի կողմն
ե պահում: Բավական մեծ խմբակ են կազմում մեն-
շևիկները, վորոնք, ինչպես և ամեն տեղ, բուրժուա-
զիայի կողմն են պահում: Ֆինլյանդիայի բանվորների
և գյուղացիների դրությունը արմատապես բարելա-
վելու հարցերը քննելիս:

Նահանգական քաղաքներում նստած են նշանա-
կովի նահանգապետները, իսկ գավառներում — գավա-
ռային կառավարիչները:

1918 թվի ֆինլանդական հեղափոխությունից
հետո ֆին սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունը
պառակտվեց: Այդ կուսակցության մի մասը անցավ
բանվորների ու գյուղացիների կողմը, իրեն հայտա-
բարեց կոմունիստական կուսակցություն. մյուս
մասը — անցավ բուրժուազիայի կողմը:

1924 թվի ամառը կառավարությունը ցրիվ տվեց
կոմունիստական կուսակցությունը: Վերջինս անցավ
պողպոլ և աշխատում է թագստում, թագնվում պոլի-
ցիայի հետապնդումներից (բռնելիս ձեռքակալում են
կոմունիստներին), ֆիննական ֆաշիստներից:

ՖԻՆԼՅԱՆԴԻԱՆ ՑԱՐԻ ԺԱՄԱՆԱԿ

Ցարական իշխանության որոք Ֆինլյանդիան մըտ-
նում էր Ռուսաստանի կազմի մեջ, բայց ուներ իր
ինքնավարությունը: Ռուս արդյունաբերողներին ու
կապիտալիստներին դա դուր չէր գալիս: Նրանք

ուղղում էլին Ֆինլյանդիայում նստեցնել ռուս չինով-
նիկներին, յերկրում մացնել ռուս լեզուն և իրենց
ձեռքը գցել Ֆինլյանդիայի հարուստ անտառներն ու
ֆաբրիկները, ասպարիզից հեռացնելով ֆին կապի-
տալիստներին:

1905 թվի հեղափոխության որերին ցարական մա-
նիֆեստով խոստում արվեց չմիջամտել Ֆինլյանդիայի
ներքին գործերին: Բայց յերբ հեղափոխությունը
չախճախվեց, ցարական կառավարությունը կրկին վեր-
սկսեց իր արշավանքը Ֆինլյանդիայի դեմ: Կոխվեց ֆին
և ռուս կապիտալիստների միջև — ուժեղ հարվածեց
ֆին բանվորին ու գյուղացուն:

Իր քաղաքականությամբ ցարական կառավարու-
թյունը ֆին բանվորներին ու գյուղացիներին զրգռեց
ռուսների դեմ: Ֆին բուրժուազիային դա ձեռնաու-
յիր, նա այդ գործում ոգնեց ռուս ցարին:

Հեղափոխությունից հետո բուրժուազիան շարու-
նակում է իր յերկրի բնակչությունը զրգռել ռուս-
ների դեմ: 1918 թվին Վիրորգ քաղաքում նա կազ-
մակերպեց ռուսների պագրոմ (չարդ):

ՖԻՆԼՅԱՆԴԻԱՆ ՅԵՎ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԸ

Յերբ Հոկտեմբերյան հեղափոխությունից հետո
ընկ. Լենինի մոտ Լենինգրադ յեկավ ֆիննական կա-
ռավարության գլուխը, վորպեսզի պարզի հարցը Ֆին-
լյանդիայի մասին, — ընկ. Լենինը իսկույն հրատա-
րակեց դեկրետ, ըստ վորի Ֆինլյանդիան հայտարար-

վեց անկախ պետություն: Այդ դեկրետով ընկ. Լենինը
ֆին բանվորին ու գյուղացուն ասաց, վոր խորհրդա-
յին կառավարությունը յերբեք չի վարի հին քաղա-
քականությունը, և վոր Ֆինլյանդիան կարող է ինքը
իր յերկրում սահմանել իր ուղած կարգերը:

Ֆին արգյունաբերողների ու կալվածատերերի
կառավարությունը հեղափոխությունից հետո յերկար
ժամանակ չեր սկսում բանակցությունները խորհր-
դային Ռուսաստանի հետ: Նա կարծում եր, վոր բան-
վորա-գյուղացիական իշխանությունը կկործանվի Դե-
նիկինի ու Կոչակի կողմից: Բանակցությունները
սկսվեցին միայն 1920 թվին, և կնքվեց դաշնագիր:

Համաձայն այդ դաշնագրի, վորոշվեցին սահման-
ները յերկու պետությունների միջև և նիշվեցին
ուղիներ՝ հաշտ ապրելու համար: Բայց 1921 թ.
Ֆինլյանդիան մեր յերկիրն ուղարկեց բանդաներ:
Ուստի 1922 թվին ստորագրվեց նոր համաձայնու-
թյուն, ըստ վորի՝ ֆին կառավարությունը խոստացավ
ոգնություն չհասցնել խորհրդային Ռուսաստանի վրա
արշավող բանդիտների գլխավորներին, իսկ խորհրդա-
յին կառավարությունը հայտնեց, վոր յթե մի անգամ
ևս բանդաները յերևան, ապա դա կգլխավի վորպես պա-
տերագմի հայտարարություն՝ Ֆինլյանդիայի կողմից:

ՖԻՆԼՅԱՆԴԻԱՆ ՖԱՇԻՋՄԻ ԿՐԵԿԻ ՏԱԿ

Մի տարի դեռևս չի անցել Ֆինլյանդիայի ֆաշիս-
տական հեղաշրջումից: Այդ ժամանակամիջոցում լա-

սլուսական շարժումը մի կատաղի տեղոր ե յերևան հանել և վոչ միայն ֆաշիստական ուղղություն ե տվել Թինյանդիայի ներքին քաղաքականությանը, այլ և ազդել ե յերկրի արտաքին քաղաքականության վրա: Նրա հակախորհրդային յելութեքը խրախուսվում եյին կառավարության դրամական նպաստներով և բուրժուական մամուլի կողմից: Ֆաշիստական «Ինդերմանլանդական Միությունը», վորի մեջ մտնում են Լենինգրադի շրջանից փախած բոլոր հակահեղափոխական եմիգրանտները, միջազգային իմպերիալիզմի կատարյալ համաձայնությամբ այսոր կատաղի կամպանիա ե մղում մեր դեմ: Տենդային սպառնալիքումը և ռազմական նախապատրաստությունը ընթանում են մեծ թափով: Արվում ե ամեն ինչ, վոր լարվի հարաբերությունը ԽՍՀ Միության հետ և վոչ մի միջոցի չի դիմվում, վոր ընդհարումներն ու կոնֆլիկտները տեղի չունենան: Ներկայումս «բռնի աշխատանքի» դեմ կատարվող ազիտացիան ե հրապարակ յեկել: Այդ հարցում Թինյանդիան գործում ե կատարյալ համերաշխությամբ անգլիական պահպանողականների հետ (Բելլերս և ընկ.): Ձի դադարում նաև յերկու յերկրների մեջ առևտուրը ընդհատելու պայքարը: ԽՍՀ Միության դեմ գրոհելու անմիջական առիթ ե համարվում «սովետական դեմպինգը» և Կարելիայի ու Ինդերմանլանդական հարցերը: Բացարձակապես պրոպագանդ ե մղվում խլելու Խորհրդային Կարելիան և Լենինգրադի շրջանը: Պրո-

պագանդ ե մղվում ստեղծելու համար «Մեծ Թինյանդիա», վորի սահմանները պիտի հասնեն մինչև Ուրալի լեռները... Լապտասցիների որդան «Հելսինգին Սանտմաթ» լրագիրը գրում ե. «Յեթե պատերազմի կրակը փայլի Կարելիայի վրա, այն ժամանակ կգտնվեն հարկավոր քանակությամբ մարդիկ, վորոնք կգծեն Մեծ Թինյանդիայի իսկական սահմանները...» Կակի (վորը ջարդել եր Հելսինգֆորսում խորհրդային հյուպատոսի պատուհանները) խուլիզանական արարքը ցայտուն ապացույց ե այն բանի, վոր ֆաշիստները պատրաստվում են հակախորհրդային խուճեքից անցնելու հակախորհրդային գործառնություններին:

Ինտերվենտական տրամադրությունը, վորով համակված են բուրժուազիայի լայն շարքերը, վարակել ե ֆինլանդական նաև սոցիալ-դեմոկրատներին, վորոնք յետ չեն մնում II ինտերնացիոնալի մեջ մտնող կուսակցություններից, վորոնց մերկացումը տեսանք մենք նորերս Մոսկվայում մենչևիկների դատի ժամանակ: Տնտեսական ծանր ճգնաժամի պայմաններում դասակարգային հակասությունների լարվածությունը ստիպում ե բուրժուազիային անցնել ֆաշիստական դիկտատուրայի ուղին: Այդ դիկտատուրայի հիմնական խնդիրը կայանում ե նրանում, վոր պայքար մղվի հեղափոխական շարժման դեմ և Թինյանդիան պատրաստվի հակախորհրդային ավանտյուրային մասնակցելու: Խորհրդային Միությունը խորտակիչ հարված ե հասցրել այն բոլոր փորձերին, վորոնք ար-

վում են բարդութուններ և կոնֆլիկտներ ստեղծելու համար: Նա աշխատելու յե ստեղծել կանոնավոր փոխհարաբերութուններ ֆինլանդիայի և իր մեջ:

ՖԻՆԼՅԱՆԴԻԱՅԻ ԶՈՐՔԸ

1) Բարձրագույն ուսումնական վարչությունը: ֆինլանդիայում զորքը սկսել է կազմակերպվել հեղափոխութունից հետո: 1925 թվին տեղի ունեցավ զորքի և նրա ուսումնական բարձրագույն վարչության վերակառուցումը՝ զորքը մեծացնելու և կենտրոնացնելու հակումով: Զորքի գերագույն պետն է հանրապետության նախագահը, վերը գործադրում է իր իշխանութունը պաշտպանության մինիստրների և զորքերի գլխավոր հրամանատարի միջոցով, վերոնց գործադիր մարմիններ հանդիսանում են գլխավոր շտաբը և յերկրի պաշտպանության մինիստրությունը: Նախագահին կից գոյություն ունի խորհրդակցական մի մարմին — պաշտպանության խորհուրդը, վերը հրավիրում է ուսումնական շինարարության կարևորագույն հարցերը լուծելու համար:

2) Տեղական ուսումնական վարչությունները: Տեղական ուսումնական վարչությունները բաղկացած են 15 զինվորական շրջաններից և 4 կոմենդանտական վարչություններից (Հելսինգֆորս, Վիբորգ, Սվեաբորգ և Սանդհամ): Զինվորական վարչությունները իրագործում են զինակոչությունը և զինահավաքը պատերազմի ժամանակ:

3) Զորքի կազմակերպությունը յեղ թիվը: Ֆինլանդիայի զորքը կազմված է հետևյալ մասերից. հետևակ զորք, հեծելազոր, հրետանի, տեխնիկական զորամասեր, ոգային նավատորմի, ծովայինյա զորքերը (նավատորմի հետ միասին) և շյուտցկոր: Զորքի ընդհանուր թիվը խաղաղ ժամանակ կազմում է 33.000 մարդ, իսկ պատերազմի ժամանակ գործող բանակը կարելի յե հաշվել 120—150 հազար զինվոր, բացի շյուտցկորից:

4) Զորքի կյանքը յեղ նրա ֆադաֆական պատրաստությունը: Զորքը ըստ որենքի պիտի քաղաքականությամբ չպարապի, ուստի զորքի մեջ ծառայողները վուչ մի մասնակցություն չսխաի ունենան յերկրի քաղաքական կյանքի մեջ: Բայց, փաստորեն, իհարկե, այդ չկա, զորքը ամբողջովին բուրժուազիայի ձեռքում ծառայում է վորպես զենք ճնշելու և բռնություն կատարելու, իսկ սպաների և հրամկազմի մեջ տեղի ունի պայքար քաղաքական տարաձայնությունների հողի վրա: Որինակ, նորերս տեղի ունեցած յեգերների կռիվը ընդդեմ ուսու և շվեդ ոֆիցերների՝ զորքի մեջ իշխանությունը ձեռք բերելու համար, ինչպես նաև գլխավոր շտաբի պետի ձերբակալությունը կրում է յին գուտ քաղաքական բնույթ և տեղի է յին ունենում ֆինլանդական ամենաաջակողմյան և յետագեմ քաղաքական խմբակցությունների ազդեցության տակ:

Սպայական խումբը ներկայացնում է մի առանձին կաստա՝ իրեն հատուկ իրավունքներով և տրադիցիանե-

րով: Իսկ զինվորը բոլորովին իրավագուրկ է և զորքի մեջ գտնվելու ամբողջ ժամանակամիջոցում բոլորովին կտրված է հասարակությունից: Կարգապահությունը, վոր յեզերները փոխ են առել Գերմանիայից, չափազանց խիստ է և յերբեմն հասնում է անարգանքի՝ զինվորի հասցեյին: Զինվորին վերաբերվում են անխիղճ կերպով. ծեծը, հայհոյանքը, հարբելու համար զրամ կորգելը հրամկազմի կողմից հազվադեպ յերևույթներ չեն: Պաշտոնական զանցառությունները և կաշառակերությունը առանձնապես զարգացած են Ֆինլանդական զորքի մեջ: Զինվորի կյանքը չափազանց աննախանձելի յե: Ռոճիկը մի մարկ է, վոր հավասար է մեր 5 կոպեկին: Դրա համար ել զինվորի և իշխանավորի հարաբերությունները համարյա թշնամական են: Զորքի մեջ դաստիարակություն և լուսավորական աշխատանքներ չեյին կատարվում մինչև վերջերս, բայց ուռճացող հարբեցողությունը, գողությունները, դասալքությունը և զինվորների մասսայական դժգոհությունը ստիպեցին ավելի մեծ ուշադրություն դարձնել այդ հարցի վրա: Դաստիարակության և լուսավորական աշխատանքի նպատակն է դարգացնել զինվորի կրոնական զգացմունքը, հայրենասիրությունը և գրագիտությունը: Այդ գործի գլխավոր ղեկավարությունը գտնվում է պատրոնների և սպաների ձեռքում: Այդ աշխատանքի թույնը ուղղված է ԽՍՀ Միության դեմ, վորը, վորպես թե, Ֆինլանդիայի ամենակատաղի թշնամին է և սլաոբառս է ամեն ըոպե

խախտելու նրա անկախությունը: Այս բոլորից պարզ է, վոր Ֆինլանդական զորքը կարող է յեղնել մեր դեմ միայն այն դեպքում, յեթե նրա յետևում կանգնած կլինեն զրահապատ ավտոմոբիլներով ու զնդացիներով զինված ֆաշիստական ջոկատները — շյուտցկորները:

5) Շյուտցկոր (սպահայանության կորպուս): Բացի կանոնավոր զորքից, Ֆինլանդիան ունի բռնություն մի դասակարգային որդան ևս, — շյուտցկոր, վորի նպատակն է նպաստել յերկրի պաշտպանությանը և ապահովել զոյություն ունեցող բուրժուական իրավակարգը: Շյուտցկորը կամավորական կազմակերպություն է, պահվում է պետության հաշվին և առանձին կապիտալիստների և ընկերությունների նվիրաբերություններով: Նրան անդամագրվել կարող է ամեն մի «բարեհույս» ֆինն, վորի 17 տարին լրացել է, իսկ ավելի փոքրահասակներին ընդունում են ծնողների համաձայնությունով: Ընդունելու համար պահանջվում է 2 մարդու յերաշխավորություն: Շյուտցկորը ունի ախտիվ և պասսիվ անդամներ: Պասսիվ անդամները նրանք են, վորոնք արդեն հասել են 45 տարեկան հասակին և կամ ֆիզիքապես անընդունակ են դեռ կրելու: Ծառայության փոխարեն դրանք մտցնում են շյուտցկորի գանձարանը տարեվճար: Իսկ ախտիվ անդամները պարտավոր են գտնվելու շարքերի մեջ, պարապելու և ծառայելու: Ներկայումս շյուտցկորի ախտիվ անդամների թիվը 200,000-ից ավելի

յի: Շյուտցկորը գում ազգամական կազմակերպութիւն
եւ Նայած անդամների քանակութեանը կազմվում են
խմբակներ, դասակներ, վաշտեր, գումարտակներ և
գնդեր: Շյուտցկորը ունի զորքի բոլոր տեսակները. հե-
տակ զորք, հեծելազոր, հրետանի և այլն: Բացի ցա-
մաքային զորքերից, շյուտցկորը ունի իր մոտորավոր
նավատորմի: Նրա մոտորավոր նավակների թիվը հաս-
նում է 500-ի: Շյուտցկորի վարչութիւնը յերկու տե-
սակ է. — և՛ ընտրական և նշանակովի: Նրա գերագույն
հրամանատարը հանրապետութեան նախագահն է:

ԱՆԳԼԻԱՅԻ ՑՈՒՑՈՒՆԳՈՎ

Ֆինլանդիան առևտրական կապերով կապված է
գլխավորապես Անգլիայի հետ, ուր արտահանում է
փայտ, յուղ, պանիր և ուրիշ նյութեր: Բացի դրանից,
Ֆինլանդիան մեծ պարտք ունի: Պետական պարտք
ամեն մի բնակչին ընկնում է 500 ուլլի, իսկ Ֆին-
լանդիայի պարտքերի տոկոսները վճարելու համար—
ամեն մի բնակչին ընկնում է տարեկան 4 ուլլի:
Այդ ամենը Ֆինլանդիային հլու գործիք են դարձրել
խոշոր կապիտալիստական պետութիւնների ձեռքում:
Այդպիսով, Ֆինլանդիան հաճախ ստիպված է կատա-
րել այն, ինչ նրան հրամայում են խոշոր պետու-
թիւնները և առաջին հերթին Անգլիան: Իսկ Անգ-
լիային ձեռնառու չէ, վոր մենք խաղաղ հարաբերու-
թիւնների մեջ գտնվենք մեր հարևանների հետ:
Ուստի և Անգլիան աշխատում է Ֆինլանդիային մեր

դեմ գրգռել: Նա ճնշում է գործ դնում Ֆինլանդիայի
վրա, վորպեսզի վերջինս կազմակերպի մեր հարևան-
ներից միասնական ֆրոնտ ընդդեմ Խորհրդային
Միութեան:

Մենք դա պետք է լավ հիշենք: Քանի Ֆինլան-
դիայում իշխանութեան գլուխ է գտնվում բուրժուա-
զիան, մինչ այդ մենք չենք կարող հանգիստ լինել,
վոր Ֆինլանդիան մեզ վրա չի հարձակվելու: Իսկ
Ֆինլանդիան գտնվում է Լենինգրադից 30 վերստի
վրա: Ահա թե ինչու մենք պետք է աշակուրջ հետե-
վենք այն ամենին, ինչ կատարվում է Ֆինլանդիա-
յում, և ամուր պաշտպանենք մեր սահմանները:

ԵՍՏՈՆԻԱ

Խորհրդային միության արևմտյան սահմաններում մեր հարևանների մեջ Նատոնիան ամենից փոքր պետությունն է: Նատոնիան ունի 1.600.000 բնակիչ և բռնում է 47.548 քառակուսի վերստ տարածություն:

Այդ թվի մեջ են մտնում նաև այն բաղաժայթիկ կղզիները, վորոնք ընկած են Բալտիկ ծովում և Ֆիննական ծովածոցում: Կղզիների թիվը հասնում է 800-ի: Իրենց մեծությամբ ամենից նշանավորներն են Եզել, Դագո, Վորմս և Մոն կղզիները: Նատոնիան գտնվում է Բալտիկ ծովի մոտ: Խ.Ս.Հ. Միության և Նատոնիայի սահմանը ձգված է 276,6 կիլոմետր յերկարությամբ, վորի համարյա 50%-ը անցնում է Չուդով և Պսկովի լճերի ափով: Նատոնիան իր մեծությամբ փոքր է, քան մեր վորևե նահանգը:

Նատոնիան գտնվում է Լենինգրադից 150 վերստի վրա. ուստի և նա մեծ նշանակություն կարող է ունենալ այն դեպքում, յեթե կապիտալիստները պատերազմեն Խորհրդային Միության դեմ: Նատոնիայի վրայով կարող են անցնել ոտարյերկրյա բանակներ և սպառնալ Լենինգրադին, ինչպես դա արեց գերերալ

Յուդենիչը 1919 թվին: Մենք լավ ենք հիշում, թե ինչպես Նատոնիայի կառավարությունը և Նատոնիայի բանակը, վոր կազմված է բուրժուական զավակներից և հին ցարական բանակի նախնին ոֆիցերներից, ամեն կերպ ոգնում էին Յուդենիչի հարձակմանը Լենինգրադի վրա: Դա մենք մոռանալ չենք կարող: Դա մեզ ստիպում է ել սվելի շատ հոգալ մեր և Նատոնիայի սահմանի պաշտպանության համար:

Այժմ մենք Նատոնիայի հետ խաղաղ հարաբերություններ չենք հաստատում: Բայց մենք չե՞ք վոր դիտենք, վոր կապիտալիստական պետությունները նորանոր պատերազմներ են պատրաստում մեր դեմ: Յեվ մենք հավատացած չենք, վոր այդ պատերազմում չի մասնակցելու նաև Նատոնիան: Ահա թե ինչու մենք պետք է խաղաղ ժամանակ լավ ուսումնասիրենք մեր հնարավոր թշնամիներին:

ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱԶՄԸ

Կոնստիտուցիայի համաձայն Նատոնիան համարում է իրեն «զեմոկրատական» հանրապետություն: Որենսդիր իշխանությունը պատկանում է պետական ժողովին (պառլամենտ): Գործադիր մարմին հանդիսանում է «Հանրապետական կառավարությունը», կամ մինիստրների խորհուրդը, վորին զլուխ է կանգնած պետական ավագը, Նատոնիայի արտաքին քաղաքականությունը նրա գոյություն ամբողջ ընթացքում անցել է արևմտյան մեծ պետությունների թեկա-

դրությամբ: Ֆինանսական կողմով գտնվելով ամբողջովին Լոնդոնի բորսայի ձեռքում և լինելով նրան պարտականը վոտից մինչև գլուխ, Նատոնական բուրժուազիան կողմնակից ե անգլիական որիյենտացիային: Մերձբալտյան պետություններից կազմված բլոկի մեջ եստոնական կառավարությունը ջերմ կողմնակից ե այն մտքին, վոր այդ բլոկի մեջ մտնեն նաե Ֆինլանդիան և Լեհաստանը: Խ.Ս.Հ. Միության վերաբերմամբ Նատոնիայի քաղաքականությունը չեզոք-թշնամական ե, չնայած այն տնտեսական շահին, վոր նստանում ե մեր տրանզիտից:

ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԻՆՉՊԵՍ Ե ԱՊՐՈՒՄ ԵՍՏՈՆԻԱՅՈՒՄ

Մենք արդեն ասացինք, վոր Նատոնիան իրեն անվանում ե ժողովրդական հանրապետություն: Բայց Նատոնիայում իշխանության գլուխ փաստորեն գտնվում ե բուրժուազիան — կապիտալիստները և կալվածատերերը, ֆաբրիկանտները, գործարանատերերը: Այդ ամբողջ վոհմակը դաժանորեն ե պատժում Նատոնիայի բանվորների, բառրակների ու չքավոր գյուղացիների հեղափոխական շարժումը: Բայց դա չի կարող կասեցնել հեղափոխական շարժման ծավալումը: Մենք գիտենք թե ինչպես տարեց-տարի ուժեղանում ե Նատոնիայի կոմունիստական կուսակցությունը, թեև նա գտնվում ե պողպտլիայում: Բուրժուազիայի իշխանությունը միշտ ել գտնվում ե բանվորների ու գյուղացիների ապստամբությունների սպառնալիքի տակ:

Նատոնիայի բանվորների ու չքավոր գյուղացիների ալիսի ապստամբություններից մեկը յեղավ 1924 թվին: Բայց կապիտալիստների ու կալվածատերերի կառավարությանը հաջողվեց դա այն ժամանակ խեղդել:

Վատ ե ապրում բանվորն ու գյուղացին Նատոնիայում: Բնակչության գլխավոր պարապմունքն ե գյուղատնտեսությունը: Ցարի ժամանակ համարյա ամբողջ հողը պատկանում եր Գերմանիայի կալվածատերերին, վորոնք շատ վաղուց խել են հողը: Նատոնիայում գյուղացիությունը բնակչության մեծամասնությունն ե կազմում: Նատոնիայի բուրժուական կառավարությունը գյուղացիների անբավականությունից վախենալով, ստիպված յեղավ հրատարակել որենք՝ հողը բաշխելու մասին: Գերմանիայի կալվածատերերի հողերը խլեցին, բայց և այնպես գյուղացիները հող չստացան: Հողը բաշխվեց Նատոնիայի կալվածատերերի, կուլակների և ոֆիցերների միջև, իսկ գյուղացիները այդպես ել հողագուրկ մնացին: Այդպես բաժանեց հողը կապիտալիստների ու կալվածատերերի կառավարությունը. ուրիշ կերպ չեր ել կարող լինել:

Չքավոր գյուղացիության և բառրակների դրությունը հուսահատական ե: Աշխատավարձը ցածր ե, քան ցարական ժամանակ եր: Ստիպված են աշխատել որեկան 18 ժամ: Տեղ չկա վոր բողոքեն, վորովհետև ամեն տեղ նստած են բուրժուազիայի պաշտպանները: Ամեն մի անբավականություն համարում են «բոյլզևիկյան» բուհտ: Յեւ վրա համար գնդակահարում են ու բանտ նստեցնում:

Եստոնիայի հողը քիչ է բերրի: Դաշտերը լավ են պարարտացվում և մշակվում: Լավ բերք է ստացվում: Կիրառվում է բազմադաշտյան սխեման և արհեստական պարարտացում: Հացաբույսերից ամենից շատ ցանում են հաճար, վարսակ, գարի, ցորեն: Ծառ տեղ է հատկացրած կարտոֆիլի համար: Յեվ սակայն Եստոնիային իր հացը չի բավականացնում:

Եստոնիայում կան շատ անտառներ: Յերկրի մի հինգերորդ մասը ծածկված է անտառներով: Կան բազմաթիվ փայտափայտային և թղթի ֆաբրիկներ: Արտասահման է ուղարկվում փայտ և թուղթ, և դրանից շատ են շահվում Եստոնիայի ֆաբրիկաներն ու առևտրականները:

Եստոնիայում մեծ նշանակություն ունի ձկնորսությունը՝ Բալտիկ ծովում: Արտասահման են ուղարկում նույնպես և ձկնի կոնսերվներ:

Եստոնիայում շատ քիչ կան ֆաբրիկներ ու գործարաններ: Կան մի քանի մեծ տեկստիլ ֆաբրիկներ, բայց դրանք ել այժմ քիչ են արտադրում մանուֆակտուրա: Եստոնիայի համար այդ ֆաբրիկները չափազանց մեծ են: Դրանք ցարի ժամանակ կառուցել են եստոնական կապիտալիստները նրա համար, վորպեսզի մանուֆակտուրան վաճառեն Ռուսաստանի շուկաներում: Այժմ ֆաբրիկների մեծ մասը փակված են: Ծայր է տալիս գործադրվածությունը: Բանվորների աշխատա-

վարձը պակասում է, իսկ աշխատանքային ուրը ավելանում: Բանվորներին նեղում են: Պաշտպանություն վոչ մի տեղ գտնել չեն կարող: Կառավարությունը կազմված է նույն գործարանատերերից ու ֆաբրիկանտներից և պաշտպանում է իհարկե բուրժուազիայի յեկամուսները: Եստոնիայի արդյունաբերությունը չի կարող ավելանալ: Եստոնիան չունի սեփական ածուխ, երկաթ և նավթ: Առանց դրան — չի կարելի գործարաններ ու ֆաբրիկներ կառուցել: Եստոնիան վոչ միայն արտասահման ապրանք չի ծախում, այլ ինքը ստիպված է գնել արտասահմանում: Հացը նույնպես գնում են արտասահմանում: Դրա համար հարկավոր է փող-վոսկի: Փող է հարկավոր՝ նաև պետության պաշտպանության համար, բանակի, չինովնիկության, պոլիցիայի ու բանտերի պահպանության համար, վորպեսզի եստոնական կապիտալիստներն ու կալվածատերերը իշխանությունը իրենց ձեռքում պահեն ու նեղեն աշխատավոր ժողովրդին:

ՌԻՄ ԶԱՇՎԻՆ ԳՈՅՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՆԻ ԵՍՏՈՆԻԱՆ

Իսկ ի՞նչ միջոցներով է եստոնական բուրժուազիան ձեռք բերում իրեն հարկավոր գումարները: Փողերը ստացվում են մեծ հարկերից: Հարկերը հետզհետե ավելացվում են և վատթարացնում Եստոնիայի բանվորի ու գյուղացու առանց այն ել ծանր դրությունը: Բուրժուազիան ոգտագործում է ամեն մի դեպք՝ հարկերը ավելացնելու համար: Բանվորների և գյու-

ղացիների անբավականութեան դեմ կռիւն համար
Նատոնիայի բուրժուազիան ավելացնում է վրաստան-
ների թիւը: Բուրժուազիան լուրեր է բաց թողնում
բոյլշէկյան վտանգի մասին և դրանից ոգտւելով,
անդադար ավելացնում է իր բանակը: Այդ մեծ ծախ-
սերի ամբողջ ծանրութիւնը բուրժուազիան գցում է
աշխատավորութեան վրա, ավելացնելով հարկերը:

Հարկերի ծանրութիւնը ավելանում է նաև այն
պատճառով, վոր Նատոնիայի կառավարութիւնը պարտ-
քեր է վճարում ոտարյերկրյա կապիտալիստներին:
Նատոնիային իր փողը չի բավականացնում: Ծախսերը
շատ մեծ են: Նա ստիպւած է շատ մեծ պարտքեր անել
ուրիշ բուրժուական յերկրներում: Յեւ կապիտալիստ-
ները սիրով համաձայնւել են Նատոնիային փող տալ:
Իսկ հիմա Նատոնիան դրա համար ստիպւած է մեծ
տոկոսներ վճարել. բուրժուազիան իհարկէ իր գրպանից
չի վճարում, այլ ավելի ևս մեծացնում է հարկերը:

Բացի հարկերից, Նատոնիայի կառավարութիւնը
յեկամուտներ է ստանում՝ հարկերի յենթարկելով
այն ապրանքները, վոր Խորհրդային Միութիւնը
ուրիշ պետութիւններից ստանում է Նատոնիայի
վրայով: Խորհրդային Միութիւնը առևտուր է անում
արտասահմանյան պետութիւնների հետ: Արտասահմա-
նից ապրանքներ ստանալու համար, բացի Լենին-
գրադի մեր նավահանգստից, մենք կարիք ունենք և
ուրիշ նավահանգիստների (Բալտիկ ծովի) վոր պատ-
կանում են Նատոնիային:

Նատոնիայի մայրաքաղաք Ռեւելը լավ հարմար
նավահանգիստ է, և մեր շատ ապրանքներ ստացվում
են այդտեղով. ապրանքը նավերից ցած բերելու և
եւտոնական յերկաթուղով բերելու համար Նատոնիայի
կառավարութիւնը շատ է ոգտւում՝ մեզնից մեծ
վճարներ վերցնելով: Այսպիսով, Նատոնիայի պետու-
թիւնը մեծ յեկամուտներ ունի նրանից, վոր մենք
մեր ապրանքները ստանում ենք Նատոնիայի վրայով:

Կարելի յէ համարձակ ասել, վոր Նատոնիան գըլ-
խավորապես այդ յեկամտի շնորհիւ է վոր գոյութիւն
ունի: Ահա այսպես, կապիտալիստների ու կալվածա-
տերերի իշխանութիւնը Նատոնիայում պահպանվում
է բանվորներին ու գյուղացիներին թալանելու հաշիւին,
նրանց կյանքի ու աշխատանքի պայմանները վատ-
թարացնելու հաշիւին և այն հանգամանքի շնորհիւ,
վոր միջնորդի դեր է կատարում մեր առևտրական գոր-
ծերում:

ԶԻՆՎԱԾ ՈՒԺԵՐԸ

1) Ռազմական քարճրագոյն վարչարարումը: Խա-
ղաղ ժամանակ յերկրի բոլոր զինված ուժերը գտնը-
վում են ռազմական մենիստրութեան իշխանութեան
ներքո: Պատերազմ հայտարարելու և խաղաղութիւն
կնքելու իրավունքը պատկանում է կառավարութեանը,
յերը պետական ժողովը նախապես վորոշումն է կա-
յացնում այդ մասին: Բացի դրանից, գլխավոր շտաբի
պետի միջոցով, ռազմական մինիստրին են յենթար-

կվում ցամաքային զորքերի պետերը, ամենատեսակ զորամասերի տեսուչները և ռազմական դպրոցների տեսուչը: Պատերազմի ժամանակ կատեղծվի գլխավոր հրամանատարի ինստիտուտ, վորը կունենա իր գլխավոր շտաբը և դաշտային վարչությունը:

2) Տեղական ռազմական վարչությունները: Ռազմավարչական իմաստով նստոնիսն բաժանված է 11 գավառի (գինվորագրության վայրեր), վորոնց գլուխ են կանգնած գավառական ռազմական պետերը:

3) Զորի կազմակերպությունը յեղ թիվը: Նստոնական զորքը բաղկացած է հետևյալ մասերից. հետևակ զորք, հեծելազոր, հրետանի, հատուկ զորքեր և մասնագիտական զորամասեր: Խաղաղ ժամանակ զորքի ընդհանուր թիվը է 20,000 մարդ, իսկ պատերազմի ժամանակ այդ թիվը կարող է բարձրանալ 90,000-ի (չհաշված սպառազինված գաղտնի ֆաշիստական կազմակերպության ուժերը):

4) Զինված գաղտնի ուժերը: Զինված գաղտնի ուժերը միացած են «Պաշտպանության Լիգայի» մեջ, վորը տարածված է ամբողջ յերկրում և բոլոր քաղաքներում և ավաններում: «Պաշտպանության Լիգայի» կազմակերպությունը, վոր ունի նաև արտիլերիա, գնդացիներ, զուտ ռազմական բնույթ ունի և նրա բոլոր անդամները զինված են հրացաններով: Կազմակերպության գլուխ է անցած «Պաշտպանության Լիգայի» պետը, վորը յենթարկվում է անմիջապես զինվորական մինիստրին: «Պաշտպանության Լիգան» դրա-

մական միջոցներ ստանում է պետական բյուջեյից, իսկ զենք ստանում է ռազմական գերատեսչությունից: Կազմակերպությունը բաղկացած է բացառապես քաղաքի բուրժուազիայից և ունևոր գյուղացիներից: «Պաշտպանության Լիգայի» անդամների ընդհանուր թիվը անցյալ տարի հասնում էր 30.000-ի, վորոնք բաժանված են 13 գնդերի (մալեվա): Ամեն մի գունդը ընդգրկում է մի գավառ կամ վորևե խոշոր քաղաք և նույնպես բաժանվում է գումարտակների (մալեկոնդ): «Պաշտպանության Լիգայի» ջոկատների ռազմական նախապատրաստությունը վոչնչով պակաս չե կանոնավոր զորքի նախապատրաստությունից:

ԲՈՒՐԺՈՒԱԶԻԱՆ ՀԵՆՎՈՒՄ Ե ՊՈԼԻՅԻԱՅԻ ՅԵՎ
ԲԱՆԱԿԻ ՎՐԱ

Այսպես են տիրացած կապիտալիստները Նստոնիայում, լցնելով իրենց գրպանները, իսկ աշխատավոր ժողովուրդը տանջվում է հարկերի ու ոտարյերկրյա մեծ պարտքերի ծանրությունից: Աշխատավորության միջև անբավականությունը մեծանում է: Նստոնիայի կապիտալիստներն ու կալվածատերերը դա լավ են հասկանում, և դա նրանց վախեցնում է: Նրանք վող չեն խնայում պոլիցիան ուժեղացնելու և մեծ բանակ պահելու համար: Շտիկների ու ժանդարմների սահպանության տակ նստոնիայի բուրժույը իրեն հանգիստ է զգում:

Իր բոլոր պարտքերի համարյա մի յերրորդ մասը նստոնիայի բուրժուական կառավորությունը ծախ-

սում ե բանակի պահպանութեան վրա: Եստոնիայի ամեն մի 60 բնակչին ընկնում ե 1 զինվոր, իսկ Խորհրդային Միութեան ամեն մի 300 բնակչին ընկնում ե միայն մեկ կարմիր բանակային: Մենք ցանկացանք ել ավելի կրճատել մեր բանակը: Մենք մեր հարևաններին առաջարկեցինք միասին կրճատել բոլոր բանակները: Նրանք հրաժարվեցին: Դրա փոխարեն մենք տեսնում ենք, վոր մեր հարևանների բանակները տարեց-տարի ավելի ու ավելի յեն մեծանում: Այսպես, Եստոնիայի բանակը 1923 թվին ուներ 14,000 մարդ, իսկ այժմ ունի 20,000 մարդ:

Եստոնիայի նախատորմիղը մեծ նշանակութուն չունի, քանի վոր նա կազմված ե մի քանի զինված մանր նավերից:

Եստոնական բանակը կազմված ե նույնպես, ինչպես և ուրիշ կապիտալիստական պետութուններում: Այնտեղ աշխատում են գյուղացուն մշակել, վոր նա հլու-հնազանդ լինի բուրժուային: Զինվորներին արգելված ե ժողովներ հաճախել և լրագիր կարդալը: Ոֆիցերները ընտրվում են Եստոնական հարուստներից, կուլակներից ու կալվածատերերից: Ոֆիցերների վերաբերմունքը դեպի չքավորները շատ խիստ ե և կոպիտ: Մի հասարակ զանցառութեան համար զինվորներին սաստիկ պատժում են:

Եստոնիայի կառավարութունը այնքան ել շատ չի վստահում իր զինվորներին — սովորաբար շինել հագած բանվորներին ու գյուղացիներին: Ուստի և, բացի

մշտական բանակից, Եստոնիայի բուրժուական զանազան անուանների տակ պահում ե հատուկ ջոկատներ՝ հարուստների, կուլակների և կալվածատերերի զավակներից: Այդ ջոկատները վարժվում են ռազմական գործի համար: Նրանց կցված են հատուկ ոֆիցերներ: Այն դեպքում, յեթե Խորհրդային Միութեանը Եստոնիայի հետ պատերազմի բռնվի, մենք ստիպված ենք գործ ունենալու բուրժուական զավակներից կազմված այդ ջոկատների հետ:

ԵՍՏՈՆԻԱՅԻ ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔԸ ԴԵՊԻ ԽՍՀՄ

Եստոնիան իր առևտրական գործում և շահույթների իմաստով կախում ունի ԽՍՀՄ-յունից: Դա նրան ստիպում ե առայժմ խաղաղ հարաբերությունների մեջ լինել Խորհրդային Միութեան հետ: Եստոնիայի ժողովրդական տնտեսությունը ել ավելի շատ կընկներ, յեթե նա Խորհրդային Միութեան հետ առևտրական գործ չունենար: Դա լավ ե հասկանում Եստոնիայի բուրժուական, նազիստ, վոր ինքը մեծ ֆևաս կկրի, յեթե խզի իր առևտրական կապերը ԽՍՀՄ-յան հետ: Եստոնիայի բուրժուական վախենում ե, վոր այդ գործում կարող ե իր ունեցած մեծ ոգուտները կորցնել:

Բայց Եստոնիայի կապիտալիստները և կալվածատերերը ավելի ևս վախենում են մեր Միութեան հարևանությունից: Եստոնիայի բուրժուական վախենում ե, վոր Եստոնական բանվորն ու գյուղացին

կարող են հետևել ուսու բանվորների ու գյուղացիների օրինակին: Դա թույլ չտալու համար, Եստոնական բուրժուազիան լուրեր ե տարածում, թե Խորհրդային Միությունը պատրաստվում ե հարձակվել Եստոնիայի վրա և զրկել նրան անկախությունից, և վոր Խորհրդային Միությունը ուզում ե ճորտացնել Եստոնիան: Այդ լուրերով նրանք ցանկանում են արդարացնել մեծ բանակ պահելը: Իհարկե, այդ ամենը վայրահաջություններ են:

Խորհրդային Միությունը խաղաղ քաղաքականություն ե վարում. Խորհրդային Հանրապետությունների Միությունը բոլոր ժողովրդների հետ ել ուզում ե խաղաղ ապրել: Խորհրդային Միությունը այդ մասին միշտ ել հայտնել ե: Միայն Խորհրդային Իշխանությունն ե, վոր ցարական Ռուսաստանի բոլոր ժողովուրդներին ազատություն տվեց: Եստոնիայի շահերը և հետագա զարգացումը ամուր կապված են Խորհրդային Միության զարգացման հետ: Եստոնիայի ժողովրդական տնտեսությունը կզարգանա այն դեպքում, յեթե խաղաղ ծավալվի առևտուրը յերկու պետությունների միջև: Առանձին, Խորհրդային Միության հետ կապեր չունենալով, Եստոնիան գոյություն ունենալ չի կարող: Ուստի և Խորհրդային Միության հետ խաղաղ հարաբերությունների մեջ գտնվելը — անհրաժեշտություն ե Եստոնիայի ժողովրդի բարեկեցության համար: Դա շատ լավ ե հասկանում Եստոնիայի բուրժուազիան ևս: Բայց Եստոնիայի բանվորների, գյու-

ղացիների ապստամբելու վախից ստիպված, Եստոնիայի բուրժուական կառավրությունը վոչ թե ամրացնում ե խաղաղ հարաբերությունները մեր նկատմամբ, այլ մեր դեմ վարում ե թշնամական քաղաքականություն

ԱՆԳԼԻԱՆ ԵՍՏՈՆԻԱՅԻՆ ԳՐԳՌՈՒՄ Ե ՄԵՐ ԴԵՄ

Թշնամական վերաբերմունքը դեպի Խորհրդային Միությունը ունի նաև այլ պատճառ: Եստոնիայի բուրժուական կառավարությունը կախում ունի արտասահմանյան կապիտալիստներից: Եստոնիայի կառավարությունը նրանցից մեծ պարտքեր ե արել: Մեծ բանակի, պոլիցիական վոհմակի, բանտերի ու դատարանների (վորոնք խիստ պատժում են բանվորներին ու գյուղացիներին) պահպանության համար նույնպես հարկավոր են մեծ գումարներ: Եստոնիայի կալվածատերերին, կապիտալիստներին հարկավոր ե փող, վոր պատերազմեն ԽՍՀՄ-յան դեմ: Իդուր տեղը վոչ վոք փող չի տալիս: Փողի դիմաց Եստոնիան պետք ե վարձահատույց լինե իր անկախությամբ և իր բարերարների ձեռքում հլու կամակատար դառնա: Եստոնիայի կառավարությունը ամենից շատ պարտ ե Անգլիային: Դրա դիմաց Անգլիան պահանջում ե, վոր Եստոնիան թշնամական քաղաքականություն վարի Խորհրդային Հանրապետությունների Միության դեմ: Ամեն մի բանվորին ու գյուղացուն հայտնի յե Անգլիայի ատելությունը դեպի ԽՍՀՄ: Անգլիան ներ-

կայումս թշնամիներ ե հավաքում խորհրդային Միութ-
յան դեմ:

Արտասահմանյան կապիտալիստները այդ գործի
համար փող չեն խնայում: Ոտարյերկրյա կապիտա-
լիստները փող են տալիս վոչ միայն Նատոնիայի կա-
ռավարութեանը, այլ և ուրիշ պետութիւններին
(վորոնք սահմանակից են խորհրդային Միութեանը),
վորպէսզի ստեղծեն միասնական ֆրոնտ ընդդէմ խորհր-
դային Հանրապետութիւնների Միութեանը:

Նատոնիայի և մեր ուրիշ հարևանների շտիկներով
Անգլիան ցանկանում ե կռիւ մղել խորհրդային իշխա-
նութեան դեմ: Բայց դա այս անգամ ել նրան չի հա-
ջողւի. չի հաջողւի այն պատճառով, վոր մենք այժմ
բավականաչափ ուժեղ ենք և յետ կմղենք այդ վոհ-
մակի հարձակումը, չի հաջողւի այն պատճառով, վոր
մեր հարևանների բանվորներն ու գյուղացիները մեր
կողմն են:

Դա հասկանում ե և նատոնական բուրժուազիան.
ուստի և նա վարանում ե. նա չի կարողանում վորո-
շում կայացնել — վոչ պատերազմել և վոչ ել ամրա-
ցնել խաղաղ հարաբերութիւնները մեզ հետ:

Մենք Նատոնիային առաջարկեցինք յերաշխաւո-
րական դաշնագիր կնքել մեզ հետ, այսինքն մենք
միմյանց տալիս ենք յերաշխաւորութիւն, խոստում՝
միմյանց վրա չհարձակւելու: Նատոնիան առայժմ հրա-
ժարւում ե: Թերևս նա մեզ հետ այդպիսի դաշնագիր
կկնքեր, բայց Անգլիան այդ նրան թույլ չի տալիս:

Այսպիսով մենք հավատացած չենք, վոր Նատոնիան
չի պատրաստւում պատերազմի մեր դեմ:

Մինչև այն ժամանակ, քանի դեռ Նատոնիայում
իշխանութեան գլուխ ե գտնւում բուրժուազիան,
խորհրդային Միութեանը չի կարող հանդիստ լինել:
Նատոնական բուրժուազիան շատ հեշտութեամբ կարող
ե վաճառել Նատոնիայի շահերը՝ ի հաճույս Անգլիայի,
և ուրիշ բուրժուական պետութիւնների հետ միասին
մեզ վրա հարձակւել: Դա մենք պետք ե յերբեք չմո-
ռանանք: Մենք պետք ե միշտ ել պատրաստ լինենք
թշնամուն հանդիպելու և դիմադրելու: Ել ավելի
ամրացնենք և ուժեղացնենք կարմիր բանակը: Դա
կզրկի մեր թշնամիներին ախորժակից՝ մեր յերկրի
սահմաններին մոտենալու:

ԼԱՏՎԻԱ

Լատվիան — արևմտյան մեր հարևաններից մեկն է, նա կազմվել է նախքին ցարական հետեյալ նահանգներից — Կուրլանդիայի, Լիֆլանդիայի և Վիտեբսկի նահանգի յերեք գավառներից՝ Դվինի, Ռեժիցկու և Լուցինի, Լատվիայի սահմանները ձգվում են մեր Վիտեբսկի և Պսկովի նահանգների մոտ: Լատվիան բռնում է 65,791 քառ. կիլոմետր, այսինքն այնքան, վորքան մեր միայն Վորոնեժի նահանգն է, իսկ բնակչություն ամբողջ Լատվիայում ավելի քիչ է, քան միայն Մոսկվայում, ընդամենը — մոտ յերկու միլիոն:

Լատվիայի բնակչությունը գլխավորապես գյուղացիներ են: Ամեն մի 100 բնակչից — 80-ը գյուղացիներ են: Լատվիայի բնակչությունը պարապում է գլխավորապես հողագործությունում և անասնաբուծությունում:

Մինչև հեղափոխությունը Լատվիան գտնվում էր ցարական Ռուսաստանի լծի տակ: Միայն Հոկտեմբերյան հեղափոխությունից հետո լատիշ ժողովուրդը կարողացավ կազմել իր սեփական պետությունը: Բայց դրան խանգարում էին գերմանացիները, վո-

րոնք այն ժամանակ տիրացած էին Լատվիային: Գերմանիայում կատարված հեղափոխությունից հետո, 1918 թվին, գերմանացիները Լատվիայից հեռացան: Յեվ այն ժամանակ Լատվիայում կազմվեց ինքնուրույն պետություն: 1918 թվի վերջում Լատվիայում կար խորհրդային բանվորա-գյուղացիական իշխանություն: Խորհրդային իշխանությունը Լատվիայում գոյություն ունեցավ մինչև 1919 թ. մայիսը: Լատիշ բուրժուազիան, ոտարյերկրյա կապիտալիստների ոգնությունը, կարողացավ իշխանությունը իր ձեռքը գցել: Յեվ հենց այն ժամանակ էլ, ոտարյերկրյա բուրժուազիայի ցուցմունքով, Լատվիան սկսեց պատերազմել Խորհրդային Ռուսաստանի դեմ: Միայն 1920 թվին Լատվիան մեզ հետ հաշտություն կնքեց:

Այժմ Լատվիայում իշխանություն գլուխ է կանգնած բուրժուազիան — ֆաբրիկաները և կալվածատերերը: Լատվիայում բանվորներն ու գյուղացիները այժմ ապրում են այնպես, ինչպես մեզ մոտ ապրում էին ցարական ինքնակալության ժամանակ:

Լատվիայում ամենաբազմամարդ դատակարգը գյուղացիությունն է: Բայց Լատվիայի գյուղացիների միջև կան շատ կուլակներ և ունևորներ, վորոնք իրենց տնտեսությունը վարում են բատրակների ոգնությամբ: Լատվիայում այդպիսի կուլակներին անվանում են «գորշ բարոններ» («սերիյ բարոն»), իսկ Գերմանիայի խոշոր կալվածատերերին անվանում են «կապույտ բարոններ» («սինիյ բարոն»): Մանր գյուղացիները, միջակ-

ները և չքավորները այնտեղ կազմում են 46 տոկոսը: Գյուղատնտեսական բանվորները, կամ բատրակները լատիշ գյուղացիության մեջ կազմում են 42 տոկոսը:

Այդպիսով, լատիշ գյուղացիության համարյա մեկ յերրորդը ապրում է բատրակների ու չքավորների հաշվին: Այդ կուլակները, հասկանալի չե, կողմնակից են բուրժուական իրավակարգի և թշնամաբար են տրամադրված դեպի Խորհրդային իշխանությունը: Այսպիսով, Լատվիայի գյուղացիության 70 տոկոսը գտնվում են հարուստ մոլոխիկի լծի տակ, վորը նրանցից քամում է վերջին հյուսիսը: Նրանք, իհարկե, բուրժուական իշխանության դեմ են, ուստի և նրանք — մեր բարեկամներն են:

Լատվիայի բանվոր դասակարգը թվով մեծ չէ: Վերջին տարիներս բանվորների թիվը աճում է: 1921 թվին Լատվիայում կային 28.643 արդյունաբերական բանվորներ, 1925 թվին — արդեն 52.000: Բայց և այնպես բանվորների թիվը այժմ ավելի քիչ է, քան նախապատերազմյան շրջանում, քանի վոր, որինակ, 1913 թվին Լատվիայում կային ավելի քան 100.000 բանվորներ:

Լատվիայում կան մի շարք մանր կուսակցություններ: Նրանց մեծ մասը խոշոր ու մանր բուրժուազիայի զանազան գրուպաներից են, կալվածատերերից և ունևոր գյուղացիներից: Լատվիայի սեյմում (պառլամենտում) տեղերի մեծ մասը պատկանում է սոցիալ-դեմոկրատներին — մենշևիկներին և «դեմոկրա-

տական կենտրոնին», այսինքն կուլակներին և առհասարակ մանր բուրժուազիայի ներկայացուցիչներին:

Լատվիայում միշտ ել խիստ հալածանքի յեն յեն-թարկվել և այժմ ել յենթարկվում են հեղափոխական բանվորներն ու բատրակները: Ուստի Լատվիայի կոմունիստական կուսակցությունը և պրոֆմիությունների մեջ միացած բանվորները չեն կարողանում մասնակցել սեյմի ընտրություններին, վորովհետև բոլոր բանվոր թեկնածուներին խիստ հետապնդում են:

Լատվիայի անտեսությունը այժմ մեծ կրիզիս է ապրում, այսինքն՝ ժողովրդական անտեսությունը գտնվում է ծանր դրության մեջ:

Այդ մյլին «Բալս» բուրժուական լատիշ թերթը հետևյալն էր գրում.

«Մենք մեկ տարվա ընթացքում արտասահման ենք ուղարկել զանազան ապրանքներ՝ 180 միլիոն լատի (մոտ 90 միլիոն ռուբլու), իսկ արտասահմանից ստացել ենք 290 միլիոն լատի (մոտ 145 միլիոն ռուբլու): Նշանակում է, մեր արտաքին առևտուրը դեֆիցիտ (վնաս) է տալիս 110 միլիոն լատի (մոտ 55 միլիոն ռուբլու): Իսկ ինչով մենք կարող ենք ծածկել մեր այդ պարտքերը»: Ահա այդ հարցին Լատվիայի բուրժուազիան վոչ մի պատասխան տալ չի կարողանում:

Լատվիայի անտեսությունը տարեց-տարի վատթարանում է, պարտքերը մեծանում են: Իսկ թե ինչպես այդ պարտքերը վճարել, — լատիշ բուրժուազիան այսօր տարվա ընթացքում դրա միջոցը չի գտել,

և չի գտնի, քանի վոր Լատվիայի ամբողջ տնտեսութ-
յունը կապված է Խորհրդային Միության հետ:
Լատվիայի պետութունը կարող է զարգանալ միայն
այն ժամանակ, յետո՞ւ նա լավ հարաբերությունների
մեջ գտնվի Խորհրդային Միության հետ: Լատվիան
շահագրգռված է նրանով, վորպեսզի ուրիշ յերկրնե-
րից ԽՍՀՄ ուղարկվող ապրանքները ստացվեն Լատ-
վիայի միջոցով: Լատվիան շահագրգռված է իր ապ-
րանքները արտահանել ԽՍՀՄ: Բայց դրա համար
պահանջվում է, վոր Լատվիան պահպանի իր լավ
կապերը մեր յերկրի հետ:

Բայց Անգլիայի — ԽՍՀՄ կատաղի թշնամու շահե-
րին ձեռնադրել, վոր Լատվիան մեզ հետ լավ հարա-
բերությունների մեջ գտնվի: Անգլիան ճգնում է
միացնել մեր բոլոր հարևաններին (Արևմուտքում) և
կազմել միասնական ֆրոնտ մեր դեմ: Դրա համար
եւ Անգլիան մեր դեմ է գրգռում Լատվիային: Նա
Լատվիային տալիս է փոխառություն, զենք: Այդպիսով
Անգլիան իր բոլի մեջ է պահում Լատվիային: Յեւ
հետո, Լատվիայի բուրժուազիան ևս, իհարկե, մեր թըշ-
նամին է և ոտարյեղրյա բուրժուազիայի ոգնությամբ,
հարմար առիթին, մեզ կարող է խփել: Ամուր կապ
մեր և Լատվիայի մեջ — առայժմ չկա, ուստի և յեր-
կրի տնտեսությունը ավելի ու ավելի յե քայքայվում:

Մինչև 1914 թվի պատերազմը Լատվիայում բան-
վորների թիվը յերկու անգամ ավելի յեր, քան այժմ:
Պատերազմի ժամանակ շատ ֆաբրիկներ ու գործա-

րաններ Լատվիայից դուրս բերվեցին և ուղարկվեցին
ցարական Ռուսաստանի ուրիշ նահանգներ: Շատ լա-
տիշ բանվորներ հոժարակամ մտան Կարմիր բանակը
և մեզ հետ միասին կռվեցին բոլոր ֆրոնտներում
ընդդեմ բելոգվարդեյշինայի: Բանվորների թիվը Լատ-
վիայում այդպիսով խիստ պակասեց: Այդ հանգա-
մանը թուլացրեց Լատվիայի բանվոր դասակարգին:
Բուրժուազիան սկսեց իրեն ավելի հանգիստ զգալ:

Բայց յերկրում մնացին բազմաթիվ չքավորներ,
գյուղացիներ ու բատրակներ, վորոնք թշնամաբար
եյին տրամադրված դեպի բուրժուազիան և Լատվիայի
բուրժուական կառավարությունը: Բուրժուազիան ևս
իր հերթին նրանց մեջ տեսնում էր իր յերդվյալ թըշ-
նամուն: Յեւ, վորպեսզի հողագուրկ գյուղացուն իր
կողմը քաշի, Լատվիայի բուրժուազիան, սոցիալ-դե-
մոկրատների հետ միասին, ղիմեց խորամանկության:
Կառավարությունը հայտարարեց, թե վորոշված է
բոլոր բատրակներին հողեր տալ՝ ի հաշիվ նախկին
խոշոր հողատերերի: Կառավարությունը հայտարարեց,
թե կոգնի չքավորներին շինարարական նյութերով,
ինվենտարով ու փողով: Բայց դա յերբ սկսվեց կյան-
քում կիրառվել, ապա լավագույն հողամասերը մնացին
կալվածատերերի, չինովնիկների և նրանց ձեռքում,
ովքեր մոտիկ եյին կանգնած կառավարությանը: Հող
ստացան այն չքավորները, վորոնք ունեյին իրենց
ինվենտարը (չենքեր, գործիքներ և այլն) կամ վորոնց
համար յերաշխավորում եյին «գորշ բարոնները» (կու-

լակները), թե նրանք իրենց ուժերով ու միջոցով չենք կշիռնա: Բատրակներին մեծ մասը, այդպիսով, մնաց հողագործի:

Լատվիայի չքավոր-գյուղացին սկսեց հասկանալ, վոր ինքը խորամանկության գոհ ե գնացել և ընկել ե «գորշ բարոններին» թակարդը ու ել ավելի մեծ չափով կախում ունի նրանցից ու գտնվում ե նրանց լծի տակ: Բատրակներն ու չքավորները սկսեցին ծախսել իրենց գույքը և փախչել այդ հողամասից, ավելի լավ համարեցին նորեն բաւարակ վարձվել: Այժմ Լատվիայում կրկին կա մոտ 200 հազար հողագործի գյուղացի, հողագործներին թիվը տարեց-տարի մեծանում ե: Լատվիայի բաւարակը բուրժուազիայի խաբեյությունը, այդ ծագըը չի մոռանա:

Բայց լավ չե նաև միջակ գյուղացու դրությունը Լատվիայում: Ահա ինչ ե գրում «Յառնակաա Զինյաս» լատիշ լրագիրը՝ «Գյուղի ծանր դրությունը» կրող հողմածում: Մենք այդտեղ կարդում ենք — «Յեթե այս ձմեռ գլուխ հանենք, ապա ես մի յերկու տարի կարող եմք գոյություն ունենալ: Այնուհետև լրագիրը հայտնում ե, վոր Լատվիայում տեղ-տեղ լավ բերք ե յեղել գարու և կարտոֆիլի: «Բայց, — գրում ե լրագիրը, — ինչի ե պետք գարու և կարտոֆիլի այդ բերքը, յերբ ներկա գներով և նույնիսկ ամբողջ բերքը ծախսելով չի կարելի վճարել պարտքի միայն տոկոսները, ել չենք ասում հարկերի մասին, և այլ պարտքերի ու գույքերի մասին: Գյուղացու համար պարզ ե,

վոր մուրհակներին շղթայից նրան չի փրկի վոչ կտավատը, վոչ գարին, վոչ կարտոֆիլը: Իսկ գարին ու կարտոֆիլը մինչև այժմ համարվում եյին գյուղացիության փողային ապրանք»: Այդպիսի տողեր ստիպված ե յեղել գրելու բուրժուական լրագիրը:

Միջակ գյուղացու դրությունը Լատվիայում ավելի ես վատ ե: Լատվիայում քանի գոյություն կունենա ներկա իշխանությունը, լատիշ գյուղացին պարտքերի ծանրությունից, — կարիքներից չի կարող ազատագրվել:

Լատվիայի բանվոր դասակարգի դրությունը շատ բանով տարբերվում ե լատիշ գյուղացիության աշխատավոր մասնանների դրությունից: Ով գործ ունի, նա դեռ մի կերպ կարողանում ե ապրել: Բանվորը Լատվիայում ամսեկան աշխատում ե միջին հաշվով, մեր փողերով, 25—30 ուրլի: Բայց գները մինչպատերազմյան գներից չափազանց բարձր են: Ուստի և կարելի յե ասել, վոր բանվորի դրությունը Լատվիայում շատ ավելի վատ ե, քան 1913 թվին եր, յերբ Լատվիան դեռևս գտնվում եր ցարական Ռուսաստանի կազմի մեջ:

Լատվիայում լավ ե ապրում նա, ով շատ փող ունի և ով շահում ե ուրիշների հաշվին, այսինքն լատիշ բուրժուազիան և կալվածատերերը, կուլակները, սպեկուլյանտները: Լատվիայում տեղի ունի աշխատավոր մասնանների ուժեղ միավորումն, և միևնույն ժամանակ բուրժուազիան չքավորության հաշ-

լակները), թե նրանք իրենց ուժերով ու միջոցով շենքեր կշինեն: Բատրակների մեծ մասը, այդպիսով, մնաց հողագուրկ:

Լատվիայի չքավոր-գյուղացին սկսեց հասկանալ, Վոր ինքը խորամանկության գորհ ե գնացել և ընկել ե «գորշ բարոններին» թակարդը ու ել ավելի մեծ չափով կախում ունի նրանցից ու գտնվում ե նրանց լծի տակ: Բատրակներն ու չքավորները սկսեցին ծախծիւել իրենց գույքը և փախչել այդ հողամասից, ավելի լավ համարեցին նորեն բատրակ վարձվել: Այժմ Լատվիայում կրկին կա մոտ 200 հազար հողագուրկ գյուղացի: Հողագուրկների թիվը տարեց-տարի մեծանում ե: Լատվիայի բատրակը բուրժուազիայի խաբեյությունը, այդ ծաղրը չի մոռանա:

Բայց լավ չե նաև միջակ գյուղացու դրությունը Լատվիայում: Ահա ինչ ե գրում «Յառնակաս Զինյաս» լատիշ լրագիրը՝ «Գյուղի ծանր դրությունը» կրող հոդվածում: Մենք այդտեղ կարդում ենք — «Յեթե այս ձմեռ գլուխ հանենք, ապա ևս մի յերկու տարի կարող ենք գոյություն ունենալ»: Այնուհետև լրագիրը հայտնում ե, Վոր Լատվիայում տեղ-տեղ լավ բերք ե յեղել գարու և կարտոֆիլի: «Բայց, — գրում ե լրագիրը, — ինչի՞ ե պատճ գարու և կարտոֆիլի այդ բերքը, յերբ ներկա գներով և նույնիսկ ամբողջ բերքը ծախելով չի կարելի վճարել պարտքի միայն տոկոսները, ել չենք ասում հարկերի մասին, և այլ պարտքերի ու գույքերի մասին: Գյուղացու համար պարզ ե,

Վոր մուրհակների շղթայից նրան չի փրկի Վոչ կտավատը, Վոչ գարին, Վոչ կարտոֆիլը: Իսկ գարին ու կարտոֆիլը մինչև այժմ համարվում եին գյուղացիության փողային ապրանք»: Այդպիսի տողեր ստիպված ե յեղել գրելու բուրժուական լրագիրը:

Միջակ գյուղացու դրությունը Լատվիայում ավելի ևս վատ ե: Լատվիայում քանի գոյություն կունենա ներկա իշխանությունը, լատիշ գյուղացին պարտքերի ծանրությունից, — կարիճներից չի կարող ազատագրվել:

Լատվիայի բանվոր դասակարգի դրությունը շատ բանով տարբերվում ե լատիշ գյուղացիության աշխատավոր մասնանների դրությունից: Ով գործ ունի, նա դեռ մի կերպ կարողանում ե ապրել: Բանվորը Լատվիայում ամսեկան աշխատում ե միջին հաշվով, մեր փողերով, 25—30 ռուբլի: Բայց գները մինչպատերազմյան գներից չափազանց բարձր են: Ուստի և կարելի չե ասել, Վոր բանվորի դրությունը Լատվիայում շատ ավելի վատ ե, քան 1913 թվին եր, յերբ Լատվիան դեռևս գտնվում եր ցարական Ռուսաստանի կազմի մեջ:

Լատվիայում լավ ե ապրում նա, ով շատ փող ունի և ով շահում ե ուրիշների հաշվին, այսինքն լատիշ բուրժուազիան և կալվածատերերը, կուլակները, սպեկուլյանտները: Լատվիայում տեղի ունի աշխատավոր մասնանների ուժեղ միավորումն, և միևնույն ժամանակ բուրժուազիան չքավորության հաշ-

վին շահում ե՛ շահագործելով, սպեկուլյացիա կատարելով:

Լատվիայի պետութիւնը ընթանում ե նույն ուղիով, վորով ընթանում են և մյուս փոքրիկ բուրժուական պետութիւնները, ինչպես են՝ Եստոնիան, Ֆինլյանդիան և այլն:

ԱՆԳԼԻԱՆ ԼԱՏՎԻԱՅԻՆ ԳՐԳՌՈՒՄ Ե ՄԵՐ ԴԵՄ

Լատվիան ևս, ինչպես և Լեհաստանը, Եստոնիան ու արևմտյան մեր մյուս հաւանները, խաղալիք ե Անգլիայի ձեռքում: Անգլիան ինչ վոր հրամայի, Լատվիան ստիպւած ե կատարելու: Անգլիան ամեն տեսակի միջոցներով ճգնում ե հասնել այն վիճակի, վոր Լատվիան դառնա միանգամայն հլու դործիք իր ձեռքում: Այդ նպատակով եր, վոր Լատվիայում ֆաշիստական հեղաշրջման փորձ արվեց, Լատիշ ռֆիցերներեց մեկը ապստամբութիւն բարձրացրեց, վորպեսզի տապալե Լատվիայի կառավարութիւնը և ստեղծե ֆաշիստական իշխանութիւն, աջ, սեհարյուրակային իշխանութիւն: Բայց դա նրան չհաջողվեց: Իսկ ինչպես վերաբերվեց դրան Լատվիայի կառավարութիւնը: Զինվորական դատարանը այդ ռֆիցերին արդարացրեց: Մինչդեռ այդ նույն ժամանակ կոմունիստներին, հեղափոխական բանվորներին ու գյուղացիներին Լատվիայում բանտարկում են, դազանարար ծեծում ու տաժանակիր աշխատանքի դատապարտում: Բուրժուական զինվորադաշտային դատարանը ֆաշիստներին

արդարացնում ե: Այդպիսով, Լատվիայի սոցիալ-դեմոկրատական կառավարութիւնը, ինչպես բուրժուական լատվի ամեն տեսակ լակեյները, ֆաշիզմի դեմ իրող չի կռվում: Նա կռվում ե բանվորների և գյուղացիների դեմ: Դա ցուց ե տալիս, վոր Լատվիան կանգնում ե ֆաշիզմի ճանապարհի վրա, և ֆաշիզմը Լատվիային ևս, ինչպես և Լեհաստանին ու Լիտվային, կդարձնե Անգլիայի ռզնական՝ յերբ նա արշավանք կսկսի ԽՍՀՄ-յան դեմ: Մենք պետք ե դա լավ գիտենանք և չմոռանանք: Քանի վոր դրութիւնը այսպես ե, մենք պետք ե նաև գիտնանք, թե Լատվիան ինչպիսի բանակ ունի:

ԼԱՏՎԻԱՅԻ ԲԱՆԱԿԸ

Ռազմական քարճուղույն վարչություն: Պետական սահմանադրութեան (կոնստիտուցիա) համաձայն, յերկրի զինված ուժերի գերագույն պետը հանդիսանում ե հանրապետութեան նախագահը: Պատերազմի ժամանակ նա յե նշանակում գլխավոր հրամանատարին: Սաղաղ ժամանակ ևս գոյութիւն ունի գլխավոր հրամանատարի պաշտոնը, սակայն վորպես սոսկ զորապետի պաշտոն: Սաղաղ ժամանակ զորապետի վրա յեն ծանրացած զորքի ուսուցման և նախապատրաստման հարցերը: Զորապետին յենթարկվում ե նրա շտաբը, վորը իսկապես հանդիսանում ե Լատվիայի զորքի գլխավոր շտաբը:

Տեղական ռազմական վարչությունները: Ամբողջ յերկրը բաժանված ե 15 ռազմական ռայոնների և

33 զինվորականության բաժիններին: Յուրաքանչյուր ուսուցիչ գլուխ է կանգնած ուսումնական պետությունից պարտականությունները սահմանափակվում են զինակոչի հաշվարկությամբ:

Ձորի կազմը, ֆաևակոչությունը: Նաղաղ ժամանակ Լատվիայում կա — 4 հետևակ զինվորական, 1 կավալերիական գունդ, ծովային և ողային սորմիդ և տեխնիկական զորամասեր՝ ընդամենը 20.000 մարդ:

Բացի այդ, Լատվիան ունի զորացրված բանակ, վոր կարող է հավաքվել ըստ առաջին պահանջման: Այդ ռեզերվում 3 տարի ժամկետով գտնվում են բոլոր նրանք, ովքեր անցել են զործնական զինվորական ծառայություն: Գտնվող զորացրված կարող են հրացանի տակ կանչվել ցանկացած ժամանակ, ուստի և Լատվիայի զինվորական վարժված ուժերը, այդպիսով, կազմում են ամենաշատը 200 հազար մարդ:

Բայց բուրժուազիան հաստատապես ասել չի կարող, թե արդյոք Լատվիայի զինվորները մեր դեմ կկռվեն: Չե վոր դեպքեր են յեղել, յերբ Լատվիայի բանակի մի քանի զորամասեր քաղաքացիական պատերազմում հրաժարվել են դուրս գալ Նորհրդային իշխանության դեմ: Իսկ այժմ մենք հաճախ կարդում ենք լատիշ լրագրներում այն մասին, վոր զինվորները յենթարկվում են նույն վիճակին, ինչպես և բանվորներն ու գյուղացիները:

Լատվիայի բանտերում լատիշ զինվորներից շատերն են տառապում: Ծեծը, նազայիկան իշխում են Լատվիայի բանակում:

Լատվիայի բանակի զինվորները կազմում են գլխավորապես գյուղացիները: Բանվորներն ու բաւրակները նրանում վորքամասնություն են կազմում: Դիտակից աշխատավորները, Լատվիայի գիտակից զինվորները, պատերազմի դեպքում մեր դեմ իհարկե չեն կռվի: Լատվիայի բանակում կլինի առողջ ճեղքվածք: Բայց պետք է հիշել, վոր Լատվիայի բանակում անգիտակիցներ շատ կան: Նրանց միշտ ել մշակում, վարժեցնում են: Դիսցիպլինը — խիստ է: Յեւ սկզբում բանակը կարող է ծառայել բուրժուազիայի ձեռքում վորպես հլու գործիք՝ մեր դեմ: Այնուհետև Լատվիայի բանակի հետ կլինի նույնը, ինչ յեղավ ուրիշ բանակների հետ, յերբ նրանք կռվում եյին մեր դեմ: Բանվորներն ու զինվոր-գյուղացիները կհասկանան, վոր իրենց շահը պահանջում է լինել մեր կողմը, մեզ հետ, և իրենց շահիկները դարձնել ընդդեմ իրենց բուրժուազիայի, ընդդեմ իրենց ոֆիցերների՝ բուրժուազիայի այդ դավակների:

Սպաների կազմը: Բարձրագույն, ավագ և մասամբ միջին հրամկազմը ամբողջապես բաղկացած է հին ռուսական սպաներից (ոֆիցեր): Ներկայումս սպայական կազմը լրացվում է Լատվիայի և արտասահմանի ուսումնական դպրոցները ավարտողներով: Գլխավոր շտաբի սպաներ ընդունվում են նրանք, վորոնք ավարտել են յերկամյա բարձրագույն ճեմարանական կուրսերը և կամ ավարտել են արտասահմանում բարձրագույն ուսումնական ճեմարանները:

Բնակչությանն ուսումնականացումը: Զինվորագրական օրենքի համաձայն բոլոր դպրոցների աշակերտները պարտավոր են հենց դպրոցում սովորել ռազմական գործը: Բնակչութան ռազմականացման գործի մեջ գլխավոր դեր է կատարում «Յերկրի պաշտպանութան կազմակերպություն» կոչված ֆաշիստական ռազմական ընկերությունը («Այգսարգի»), վորի անդամների թիվը հասնում է 40.000-ի: Այդ ընկերությունը ունի զուտ ռազմական բնույթ և հիշեցնում է ֆիննական «Շյուտցկորը»: Ընկերության տեղական ճյուղերի անդամները կազմում են բաժնյակներ, դասակներ, վաշտեր, գումարտակներ և գնդեր: Այգսարգի գնդերի թիվը հասնում է 19-ի, այսինքն հավասար է Լատվիայի գավառների թվին: Ընկերության անդամները շաբաթական 3—4 անգամ ռազմական պարապմունքներ են ունենում:

* * *

Լատվիան միայնակ պատերազմի դուրս գալ մեր դեմ — իհարկե յերբեք սիրտ չի անի: Լատվիան գոյություն ունի միայն մեր շնորհիվ: Բայց Լատվիայի բուրժուազիան իր քսակի ժամանակավոր շահերը վեր է դասում Լատվիայի ինքնուրույն գոյությունից: Նա Լատվիան ծախում է ուրիշ յերկրների կապիտալիստների և զրա հետ մեկտեղ ծախում է իր ինքնուրույնությունը: Լատվիան այդպիսով կարող է ընկնել իմպերիալիստների ճանկը, և իմպերիալիստները նրան կքշեն մեր դեմ: Ներկայումս Անգլիան աշխատում է

Լատվիային այդ իմաստով պատրաստել: Յեթե Լատվիան դնա այդ ճանապարհով, կջարգվի:

Մենք պատերազմ չենք ուզում: Մենք առաջինը չենք սկսի պատերազմը: Բայց մենք պետք է գիտենանք մեր թշնամիներին և մեր դաշնակիցներին: Լատիշ բուրժուազիան — մեր թշնամին է: Լատվիայի բանվորներն ու գյուղացիները — մեր բարեկամներն են: Մենք ուզում ենք Լատվիայի հետ հաշտ ապրել: Դա պահանջում են թե մեր և թե Լատվիայի շահերը: Բայց յեթե Անգլիային հաջողվի մեր դեմ դուրս բերել Լատվիային և մեր այլ հարեաններին, մենք կարող կլինենք խիստ և վճռական հարված հասցնել Լատվիայի բուրժուազիային: Այն ժամանակ ներկա Լատվիային կփոխարինե մեր դաշնակից բանվորագյուղացիական խորհրդային Լատվիան:

ԼԵՀԱՍՍԱՆ

Ժամանակակից Լեհաստանը վերադարձնում է 1917—18 թ.թ. հեղափոխության ժամանակ, այն հողամասերից, վերոնք մինչ այդ պատկանում էին նախկին ռուսական, ավստրիական և գերմանական կայսրություններին: Լեհաստանի նոր կազմակերպված կառավարությունը, վերին գլուխ երկանդնած նրա այժմյան դիկտատոր Պիլսուդսկին, միանգամից բռնեց իմպերիալիստական-համալսական ջաղախականության ուղին, ունենալով իր ձեռքի տակ նորաստեղծ լեհական զորքը, վերը կազմվել երկուսուսուկու և Գալիերի լեզիոններից: Գրավելով Լիավայից, Բելուսիայից, Ուկրաինայից, Վերին Գալիցիայից, Վերին Սիլեզիայից մի շարք շրջաններ, Լեհաստանը 1921 թվի վերջում խիստ հեռացել էր իր ազգաբնակչության սահմաններից և անցել էր այդ սահմանները: Ներկայումս Լեհաստանի տարածությունը բռնում է 318,000 քառակուսի կիլոմետր և ունի ահագին սահմանագիծ (մոտ 4800 կիլոմետր): Անտանտան ցանկանալով ստեղծել մի ամբողջական պատերազմային Ֆեդերացիա և իՍՆ Միության մեջ, և ընդա-

ռաջեց Լեհաստանին: 1922—24 թ.թ. ընթացքում Ազգերի Լիգայի և Հաագայի տրիբունալի վորոշումներով ճանաչվեցին Լեհաստանի իրավունքները Վերին և Տեշին Սիլեզիայում: ԽՍՀ Միության սահմանը 1412 կիլոմետր յերկարությունով, սահմանված է Ռիգայի խաղաղության դաշնագրով 1921 թվին:

Ընդարձակելով իր սահմանները ուրիշ ազգերի հաշվին, Լեհաստանը մի կողմից շեշտում է հարևանների թշնամական վերաբերմունքը դեպի ինքը և, մյուս կողմից, ցանկանալով մեծ պետություն համարվել, վճռեց կազմակերպել ուժեղ զորք, վորը ընդունակ լինի վոչ միայն պաշտպանելու համալսական կրկերը, այլ և կարողանա ապագայում իրագործել լեհացիների բաղձանքը, այն է՝ վերականգնել Լեհաստանը 1772 թվի սահմաններում:

ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱԶՄԸ

Անունով Լեհաստանը բուրժուական պառլամենտական հանրապետություն է, իսկ փաստորեն Լեհաստանը պահում է իր ձեռքի մեջ նրա այժմյան դիկտատոր Պիլսուդսկին: 1921 թվականի կոնստիտուցիայի համաձայն, իշխանությունը յերկրում պատկանում է ազգին, վորի որդաններն են սենատը և սեյմը, վորոնք ներկայացնում են որեսպիք իշխանություն: Սեյմը և սենատը ընտրվում են հինգ տարով և հրավիրվում են ամեն տարի վոչ ուշ հոկտեմբերից սովորական նստաշրջանի՝ բյուջեն հաստատելու զորքի:

քանակությունը վորոշելու և ընթացիկ հարցեր քննելու համար։ Սենատը և սեյմը կարող են արձակվել իրենց ժամանակը լրանալուց առաջ հանրապետության նախագահի կարգադրությամբ և սենատի որինական թվի $\frac{2}{5}$ -ի համաձայնությամբ։

Գործադիր իշխանությունը պատկանում է նախագահին, վորը ընտրվում է յոթ տարով ազգային ժողովի կողմից, այսինքն՝ սենատի, սեյմի և մինիստրների խորհրդի միացյալ ժողովում։ Վարչական իմաստով Լեհաստանը բաժանված է 18 վոյեվոդության (նահանգների), գավառների, քաղաքային և գյուղական գմինների և կալվածատիրական ուսյոնների (գորշարի գվորսկե)։

ԼԵՀԱՎԱՆ ԲՈՐԹՈՒՍՋՈՒՆ ՆԱԳՐԻ ԱՌԱՐԿԱ ՅԵ ԴԱՐՁՐԵԼ ՈՐԻՆՇ ԱՋԳՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Լեհաստանի բնակչությունը մոտ 32 միլիոն է։ Դրա մի յերրորդ մասից ավելին բելուսուսներ են, ուկրայինցիներ, ռուսներ, հրեյաներ, գերմանացիներ և լիտվացիներ։ Նրանց դրությունը շատ ծանր է՝ նրանց ցանկանում են գործով լեհացնել — հետապնդում են նրանց հավատը, լեզուն, փախում են ազգային դպրոցները, ցրվի տալիս նրանց հասարակական կազմակերպությունները։ Այդ հալածանքը ճնշված ազգությունների մեջ խիստ ատելություն է գարթեցնում տիրող լեհական բուրժուազիայի նկատմամբ։

Ազգային հարցը Լեհաստանում շատ սրված է։ Լեհական բուրժուազիան զրգուում է լեհերի ազգային

թշնամությունը ուրիշ ազգությունների նկատմամբ, այդպիսով ձգտելով լեհագարել զանազան ազգությունների աշխատավորների միացմանը, իսկ դա նրան հնարավորություն է տալիս ավելի ես հաջողությամբ հարձակման դուրս գալ բանվորների և գյուղացիների դեմ։ Լեհաստանի միայն բանվորների և գյուղացիների հաղթանակը իրենց դասակարգային թշնամու՝ բուրժուազիայի վրա — կադատագրի ու հավասար իրավունքներ կպարգևի Լեհաստանի ճնշված ազգություններին։

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ

Լեհաստանի բնակչության $\frac{2}{3}$ մասը պարապում է միայն գյուղատնտեսությամբ, վորը յերկրի արեւմտյան մասում ծաղկած է, իսկ արեւելյան շրջաններում — վոչ։ Գյուղատնտեսությունը դեռեւս կազդուրված չէ համաշխարհային պատերազմի քայքայումներից, բայց վերջին տարիներին ընթացքում սկսել է վերականգնել։ Ամենից շատ տարածված են հաճարի ցանքսերը, յերկրորդ տեղը բռնում է վարսակը։ Շատ են զբաղվում նաև կարտոֆիլի և շաքարաձակնդեղի մշակությամբ։

Լեհաստանը հարուստ է անտառով, բայց կալածատերերն ու կուլակները իրենց ձեռքն են գցել անտառների մեծ մասը, դրա հետևանքով ել գյուղացիական լայն մասսաները նեղվում են վառելանյութի խիստ պակասությունից։

Իսկ ինչո՞ւ յետ գյուղացիութեան դրութեանը որեցորդ վատթարանում:

Բոլոր գյուղացիներէ 15 տոկոսը հող բոլորովին չունեն: Գյուղացիներէ հսկայական մեծամասնութեանը ունի միայն փոքրիկ հողամասեր: 10 միլիոն հեկտար հող գտնվում է լեհական 20.000 պաներէ ձեռքին: Իսկ 1.600.000 գյուղացիական տնտեսութեանը ունեն 4 միլիոն հեկտար հող: Պարզ է, թէ լեհաստանում ով է հողի տերը: Միջին հաշվով — 1 հալվածատիրոջը ընկնում է 500 հեկտար հող, իսկ գյուղացիական տնտեսութեանը ընկնում է $2\frac{1}{2}$ հեկտար: Իսկ ինչքան կան հողագործի գյուղացիներ, բաւարարներ: Բայց յետքէ դրան ավելացնենք այն անագին հարկերը, վոր վճարում են գյուղացիները, — հասկանալի կլինի, թէ ինչ ծանր պայմաններում է ապրում գյուղացին լեհաստանում:

Կալվածատիրական քանհաճույքը եւ ավելի յետեւեղացնում դասակարգային պայքարը գյուղում: Այսոր՝ այստեղ, վաղը՝ մի ուրիշ տեղ պայթում են գյուղացիական ապստամբութեաններ: Բայց աղայական կնուտը դաժանորեն է պատժում բոլոր անբավական տարրերին: Շատ արշուն են թափել լեհ բաւարակները, շատ դաժան պատիժներ է կրել լեհական գյուղը: Բայց շտիկներով ու դադանակով հանդատացնել չի կարելի քաղցած գյուղացուն:

1918 թվին, յերբ Յեվրոպայով պատւյտ գործեց հեղափոխութեան ալիքը, գյուղացիները համոզված էին, վոր բուրժուազիայի վերջն հասել է: Գյուղացիները պահանջեցին, վորպէսզի հողը հանձնի գյուղացիներին: Լեհական կառավարութեանը, հեղափոխութեանից խուսափելու համար, հրապարակեց հողային նոր օրենք (1919 թ. հուլիս 10): Բայց կալվածատերերը, ի հարկէ, խաբեցին գյուղացիներին:

Այդ օրենքը պետք է պակասեցնէր խոշոր հողատիրութեանը: Որենքով սահմանված է, վոր ամենաշատ հողատիրութեանը պիտի լինի 160 հեկտար, իսկ ավելորդը պետք է բաժանվի հողի կարիք ունեցողներին:

Բայց կալվածատերերը իրենց չեն զրկել, նախ՝ հողը չի խլվում ձրի, այլ դրա դիմաց լավ փրկանք (զինը, փող) է արվում, յերկրորդ՝ այդ փրկանքը գյուղացին պետք է խելույն և յետ վճարի, յերկրորդ՝ շատ դեպքերում կալվածատերերին թողնվում է վոչ թէ 160, այլ 400 հեկտար: Յեւ, վերջապէս, կառավարութեան հանդեպ ունեցած իրենց առանձին ճառարութեաններէ՝ համար շատ կալվածատերեր ազատվում են հողի ավելցուկը հանձնելու պարտականութեանից:

Այդպիսով, սահմանված օրենքից վոչինչ չի մնացել — ամեն ինչ համարյա առաջվա պէս է: Հողամասերը ընկան հարուստ կուլակ-գյուղացու ճանկը, վոր կարող եր իսկույն վճարել նրանց համար: Աղքատ գյուղացու վիճակը վոչնչով չլավացավ:

Մեծ հաջողությամբ են մշակվում քարածուխի խոշոր հանքերը, նավթը, աղը, մետաղի հանքերը, վորոնք և կազմում են Լեհաստանի արդյունաբերության զարգացման հիմքը:

Արդյունահանած քարածուխի քանակը դեռ 1924 թ. հասնում էր մինչպատերազմյան չափին: Լեհաստանը հարուստ է նաև նավթով: Արդյունահանվող նավթի քանակը տարեց-տարի մեծանում է, բայց առայժմ չե հասել մինչպատերազմյան չափին: Նավթի համարյա ամբողջ արդյունահանությունը գտնվում է ոտար-յերկրյա կապիտալի ձեռքում:

Տեկստիլ արդյունաբերության մեջ զբաղված են 155,000 բանվորներ: Մինչև պատերազմը այդ արդյունաբերության սպեցիալները տարածվում էին ամբողջ Ռուսաստանում: Բայց այժմ այդ շուկան չկա, վորովհետև Լեհաստանը չի ցանկանում առևտրական նորմալ հարաբերություններ ունենալ ԽՍՀՄ-յան հետ: Իրա համար ել Լեհաստանը ստիպված է կրճատել իր արտադրությունը:

Մետաղագործական արդյունաբերությունը շատ դանդաղ է զարգանում, քանի վոր չկա յերկաթի հանք, ինչպես և չկա շուկա՝ նման ապրանք վաճառքի հանելու համար: Քիմիական արդյունաբերությունը արտադրում է սոդա, ծծմբաթթու, արհեստական պարտանյութեր, ազոտային և պայթուցիկ նյութեր:

Արդյունաբերության այս ճյուղը ապահովված է հումությով և կարող է լավ զարգանալ:

Կառավարությունը մեծ ուշադրություն է դարձնում ռազմական արդյունաբերության վրա: Պատրաստվելով պատերազմի, Լեհաստանը մեծ գումարներ է ծախսում ռազմական գործադանների կառուցման և սարքավորման վրա:

ԲԱՆՎՈՐԻ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Բանվոր դասակարգի դրությունը շատ ծանր է: Նրա աշխատավարձը քիչ է, բանվորական որը — 10 ժամ, աշխատանքի պաշտպանություն — բոլորովին չկա: Բնակարանային պայմանները անտանելի ծանր են, Ամեն ինչ թողնված է կապիտալիզմի քմահաճույքին: Արդյունաբերության մեջ գոյություն ունեցող կրիզիսի հետևանքով ավելանում է և գործազրկությունը: Բացի այդ, գործ ունեցող բանվորների մի զգալի մասն ևս շաբաթական աշխատում է միայն 3—4 օր:

Պրոֆմիությունները Լեհաստանում բաժան-բաժան են և թույլ, ուստի և չեն կարողանում պաշտպանել բանվորների շահերը: Շահագործման դեմ մղվող պայքարում բանվորների գլխավոր զենքը գործադուլն է: Վերջին տարիներս Լեհաստանում շատ գործադուլներ յեղան: Յեվ շատ անգամ բանվորների գործադուլները վիժեցրել են Լեհական «սոցիալիստները» — բանվոր դասակարգի շահերի դավաճանները:

Լեհական բանվոր դասակարգը անցել է դասակարգային պայքարի լավ դպրոց, վոր նա սկսել է դեռ անցյալ դարի վերջից:

Լեհական բանվորը պատրաստ է իր խոսքը ասելու:

ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՇԱՐՖՈՒՄԸ

Գաղաքական կուսակցություններ Լեհաստանում շատ կան, բայց բանվոր դասակարգի միակ հեղափոխական կազմակերպությունը կոմունիստական կուսակցությունն է: Աշխատավորության նկատմամբ ամենատոտր և դավաճանական դեր է կատարում սոցիալիստների լեհական կուսակցությունը (ՄԿԿ), Այդ կուսակցությունը բանվորների ու գյուղացիների կատարի թշնամին է:

Բանվոր դասակարգի պայքարը ղեկավարում է Լեհաստանի կոմունիստական կուսակցությունը, վոր կազմվել է 1918 թվին: Նրան պաշտպանում են հեղափոխական բանվորները: Նա ստիպված է աշխատելու անտանելի ծանր պայմաններում: Նա աշխատում է թագստում և յենթակա յե դաժան հալածանքի՝ կառավարության կողմից: Հարյուրավոր կոմունիստներ տառապում են բանտերում, բայց նրանց տեղ կուսակցության շարքերն են լցվում նոր ինքնազոհ մարտիկներ: Լեհական բուրժուազիան կատաղում է, առաջավոր բանվորներին և գյուղացիներին բանտերն է լցնում, նույնիսկ սպանում: Սպիտակ տեռորը Լե-

հաստանում հասել է չտեսնված չափերի: Դրա համար էլ առանձնապես կարևոր է բանվորների, գյուղացիների և տղաքան փոքրամասնությունների միասեղ պայքարը իշխանության համար, հողի համար, ազգային ազատագրության համար: Նրանց դասակարգային դաշինքը կապահովի հաղթանակն այդ կռիվում:

Հեշտ չի լինի կռիվը բուրժուազիայի դեմ: Կոմունիստական կուսակցությունը ճիշտ ուղղություն է տալիս — հաղթել կարելի յե բանվորների, գյուղացիների և ճնշված ժողովուրդների աշխատավոր մասսաների յեղբայրական դաշինքի միջոցով: Այդ դրոշի տակ Լեհաստանի պրոլետարիատը դուրս կգա կռվի՝ մինչ վերջնական հաղթանակ:

ԶԵՆՎԱԾ ՈՒԺՆԵՐԸ

1) Բարձրագույն ռազմական մարտաքյան կազմակերպությունը: Հանրապետության նախագահը հանդիսանում է զինված ուժերի գերագույն պետը և ղեկավարում է զորքերին ռազմական միևնույնության միջոցով, վորը անմիջապես կառավարում է պետությունը: զինված ուժերը և իր գործնեյություն համար յառաախանաաաաա յե կոնստիտուցիայի և պարլամենտի առաջ: Մայիսյան հեղաշրջումից հետո (1928 թ.), վերը իրագործեց Պիլսուդսկին, նրա համար ստեղծեցին զորքերի գլխավոր տեսչի պաշտոն և նա պատերազմի ժամանակ պիտի հանդիսանա լեհական զորքի գլխավոր հրամանատարը:

Ռազմական շինարարութեան հիմնական հարցերի լուծման համար ընդհանուր պետական մասշտաբով, նախագահին կից կա «Պետութեան ուղարկականութեան կոմիտե»:

2) Տեղակալն ուսման վարչարարութեան ղեկավարը: Ռազմա-վարչական իմաստով, Լեհաստանը բաժանված է 10 կորպուսային շրջանների: Այդ շրջանների գլուխ են կանգնած շրջանային հրամանատարները, վորոնք յենթադիվիզիոն են անմիջապես ռազմական միջնորդին: Պատերազմի ժամանակ շրջանային հրամանատարները չեն դառնում կորպուսների հրամանատարներ, այլ միայն իրականացնում են գինեակոչը և հոգում են զորամասերի նյութական կարիքները:

3) Զինված ուժերի կազմը յե՛վ ֆանսկոպիայով: Մինչև այժմ Լեհաստանում զորքի թիվը խաղաղ ժամանակի համար չի սահմանված: Ամեն տարի սահմանվում է, այսպես առած՝ զորքի բյուջետային թիվը՝ Լեհական զորքի և նավատորմի շինարարության թիվը 1931 թ. ռազմական բյուջեով կազմում է 838.216.226 զլոտի (զլոտին — 22 կոպ.): Նախահաշիվը ցույց է տալիս, վոր սպաների, յենթասպաների և զինվորների ընդհանուր թիվը է 265.871 մարդ, վորոնցից սպաներ՝ 17.905 մարդ, յենթասպաներ 37.000 մարդ և զինվորներ՝ 210.966 մարդ: Զորքի սպայական կազմի մեջ մտնում են. 1 մարշալ, 11 լրիվ գեներալներ, 36 զինվորական գեներալներ, 81 բրիգադային գեներալներ, 476 գնդապետներ, 875 փոխգնդապետներ,

2468 մայորներ, 5990 կապիտաններ և վաշտապետներ, 6550 պորուչիկներ և 1417 փոխպորուչիկներ: Զորամասերին է վերաբերում նաև սահմանապահ կորպուսը, վորը բաղկացած է իսկական ծառայության մեջ գտնվող սպաներից և զինվորներից: Սակայն սահմանապահ կորպուսի ծախսերի նախահաշիվը մտցրած է ներքին գործերի միջնորդության բյուջեի մեջ և հասնում է 61.213.699 զլոտի: Սահմանապահ կորպուսը բաղկացած է 1051 սպաներից և 27.418 զինվորներից: Ֆինանսների միջնորդության բյուջեի մեջ ևս կա ռազմական ծախսերի մի հոդված սահմանապահ զորքի համար, վորը գումար ռազմական բնույթ ունի: Այդ զորամասը բաղկացած է 275 սպաներից և 5477 զինվորներից և գտնվում է գերմանական և Չեխո-Սլովակիայի սահմանների վրա: Ռազմական նավատորմի շինարարության թիվը ըստ բյուջեի կազմում է 40 միլիոն զլոտի, (անցյալ տարի 33.394.000 զլ.): Նավատորմի անձնակազմում կան 307 սպաներ, 800 յենթասպաներ, 2880 նավաստիներ և 155 զինվորական ծառայողներ:

Յեթե գումարենք այդ թվերը, կտեսնենք, վոր Լեհական զորքի թիվը հասնում է խաղաղ ժամանակ 304.079 մարդու, իսկ ծախսի գումարը՝ 922.699.195 զլ.: Այդ գումարը կազմում է ընդհանուր բյուջեի 32%-ը: Յեթե ինկատի առնենք այն գումարները, վորոնք ծախսվում են ռազմական արդյունաբերության, յերկաթուղային շինարարության և զորքի այլ կարիքների

վրա՝ զանազան միջոցներով թշուրյունների բյուջեներին, կտեսնենք, վոր զինված ուժերի վրա արվող ծախսերը կազմում են ամբողջ պետական բյուջեյի համարյա կեսը: Խաղաղ ժամանակ լեհական զորքը բաղկացած է 52 հետևակ գնդերից, 41 հեծյալ գնդերից, 50 հրետանու գնդերից, մոտ 700 սավառնակներից և քիմիական, սապյորների և այլ ոժանդակ զորամասերից:

Լեհաստանում ամեն մի 90 բնակչին ընկնում է 1 զինվոր: Խորհրդային Միության մեջ 250 բնակչին ընկնում է 1 կարմիր-բանակային: Ռազմական ծախս Լեհաստանում ամեն մի բնակչին ընկնում է 11 ռուբլուց ավելի: Մեզ մոտ — մոտ 4 ռուբլի: Այժմ պարզ է, թե Լեհաստանի աշխատավոր մասնաճյուղերի վրա ինչպիսի ծանր բեռ են կազմում ռազմական ծախսերը:

Դիսցիպլինան լեհական բանակում պահպանվում է կնուտով ու փայտով: Զինվորները զրկված են քաղաքացիական իրավունքներից:

Բացի մշտական բանակից, Լեհաստանում կան նաև կամավոր ռազմական կազմակերպություններ: Նրանց անդամների թիվը մեկ միլիոնից ավելի չէ: Նրանց կեսից ավելին զինվորական ուսում են առած:

Լեհական կառավարությունը մեծ գումարներ է ծախսում ռազմական տեխնիկայի զարգացման վրա: Լեհական բանակը շատ լուրջ սպառնալիք է կազմում ԽՍՀՄ համար: Դա մենք չպետք է մոռանանք և պետք է ուժեղացնենք մեր բանակը, մեր յերկրի ինքնապաշտպանությունը: Սակայն մենք գիտենք, վոր պա-

տերազմի դեպքում Լեհաստանը ստիպված է լինելու մոբիլիզացիայի յենթարկել հնգարավոր բանվորների և գյուղացիների, վորոնց այժմ ճնշում է բուրժուազիան: Իսկ այժմ դժվար է նրանց խաբել հեքիաթներով՝ թե բոլշևիկները ուղում են Լեհաստանը իրենց յենթարկել: Նրանք արդեն գիտեն, թե ով է իրենց թշնամին, գիտեն, վոր իրենք յերկրի տերը կդառնան միայն այն ժամանակ, յերբ Լեհաստանը խորհրդային կդառնա:

ԲՈՒՐԺՈՒԱԿԱՆ ԼԵՀԱՍՏԱՆԸ — ՎՏԱՆԳԱՎՈՐ ՀԱՐԵՎԱՆ Ե

1928 թ. մայիսին Պիլսուդսկին զինվորական հեղաշրջում կատարեց: Նա նորից իր ձեռքն առավ իշխանություն ղեկը: Նա ձգտում է Լեհաստանին միացնել մի շարք նահանգներ Ուկրայինայում (մինչև Դնեպրը), Բելոռուսիայում և մեր Միության ուրիշ մասերը:

Բանն այն է, վոր Ուկրայինայում և Բելոռուսիայում հողերի մի մասը առաջ պատկանում էր լեհ կալվածատերերին: Հոկտեմբերյան հեղափոխությունից հետո այդ հողերը խլեցին և հանձնվեցին գյուղացիներին: Նույնպես և խլվեցին ֆաբրիկներն ու գործարանները, վորոնք պատկանում էին լեհ ֆաբրիկաներին: Նրանք այդ մոռանալ չեն կարող և ձգտում են ուժով միացնել Լեհաստանին այդ հողերը, վոր պեսզի նորեն իրենց ձեռքը ձգեն իրենց նախկին կալվածներն ու ֆաբրիկները:

Նրանք չեն թաղցնում, վոր ուղում են խեղդել մեր Խորհրդային իշխանությունը: չե՞ վոր մեր խոր-

հուրդները որինակ են ծառայում լեհ բանվորների ու գյուղացիների համար: Յեւ լեհական բուրժուազիան ուժգին պատրաստություններ ե տեսնում պատերազմի համար: Իսկ այդ գործում նրան ոգնում են Ֆրանսիան, Անգլիան և ուրիշ յերկրները — մեր յերգվյալ թշնամիները: Անգլիան փորձեց և այժմ ել շարունակում է փորձել մեզ կռվեցնել Չինաստանի հետ, կռվեցնել Յապոնիայի հետ, խզել մեր խաղաղ բանակցությունները մերձբալտյան յերկրների հետ և նրանց մեր դեմ զրգռել:

Մենք միշտ ել խաղաղ քաղաքականություն ենք վարել: այդպես ել կշարունակենք: Դեռ 1922 թվին յերբ մենք ղիմեցինք մեր հարևաններին, նաև Լեհաստանին, կրճատել բանակը, — Լեհաստանը դրանից հրաժարվեց: Մենք պայմանագիր կնքեցինք՝ Լիտվայի, Թյուրքիայի, Գերմանիայի հետ այն մասին, վոր փոխադարձաբար պարտավորվում ենք իրար վրա չհարձակվել: Յեւ Լեհաստանին նույնպես առաջարկեցինք մեզ հետ կնքել նման պայմանագիր: Բայց Լեհաստանը, զանազան պատրվակներով, դրանից հրաժարվում է: Ինչո՞ւ, վորովհետև Անգլիային, Ֆրանսիային և ուրիշ կապիտալիստական յերկրներին ձեռնառ չե, վոր մենք մեր հարևանների հետ խաղաղ հարաբերությունների մեջ գտնվենք: Յեւ Անգլիան, Ֆրանսիան ճշշում են զործ դնում Լեհաստանի վրա, վոր վերջինս մեզ հետ խաղաղ հարաբերությունների մեջ չգտնվի:

Այժմ Լեհաստանը Ֆրանսիայի և Անգլիայի ղեկավարությամբ աշխատում է միացնել մերձբալտյան մեր հարևաններին և կազմել միասնական ֆրոնտ մեր դեմ: Ռումինիայի հետ Լեհաստանը կնքել է ռազմական դաշինք:

Այդպիսով, այժմ Լեհաստանում իշխանության գլուխ են կանգնած մեր յերգվյալ թշնամիները, վորոնք ձգտում են վոչ թե խաղաղ ապրել մեզ հետ, այլ պատրաստում են մեր դեմ պատերազմ: Լեհաստանը առայժմ չի համարձակվում մեզ վրա հարձակվելու: Նա դեռևս պատրաստ չե պատերազմի համար: Նա վախենում է հենց իր բանվոր դասակարգից, վորը պատերազմի դեմ է և մեր կողմն է: Բայց չպետք է մոռանալ, վոր Լեհաստանը խաղաղք է կապիտալիստական յերկրների ձեռքին, վորոնք և Լեհաստանին կարող են ստիպել մեզ վրա հարձակվելու:

Մենք միշտ ել կձգտենք խաղաղության: Իսկ յեթե լեհական բուրժուազիան բայց և այնպես հարձակվի մեզ վրա — մեր հարվածը խորտակիչ կլինի: Նրան ղիմադրող հարված կհասցնեն վոչ միայն մեր Կարմիր բանակը և ԽՍՀՄ, այլև Լեհաստանի, Գալիցիայի և Բելոռուսիայի միլիոնավոր ճնշված բանվորներն ու գյուղացիները: Յեւ այդ պատերազմը կվերջանա վոչ թե նրանով, վոր բարինների Լեհաստանի սահմանները կլայնանան, այլ նրանով, վոր կխորտակվի բուրժուազիան, կսահմանվի խորհրդային բանվորա-գյուղացիական Լեհաստան:

ՌՈՒՄԻՆԻԱ

Ռումինիան մինչև 1917 թիվը, կամ, ինչպես նրան անվանում են՝ «Հին Ռումինիան», տարածված էր Դունայի և Կարպատների միջև։ Նրա կազմի մեջ մտնում էյին՝ Մոլդավիան, Վալախիան և Հյուսիսային Դոբրուջա։ 1913 թվին նա Բուլղարիայից բռնագրավեց Հարավային Դոբրուջան։ Նախապատերազմական Ռումինիայի հիմնական նպատակն է յեղել ընդարձակել իր սահմանները՝ շրջապատող պետությունների հաշվին։ Բայց Ռումինիան կարողացավ իր այդ պլանը իրագործել միայն համաշխարհային պատերազմից հետո։ Այդ պատերազմին, ինչպես նաև Վենգրիայի խորհրդային իշխանությունը ճնշելուն մասնակցելու համար (աբշավանք Բուդապեշտի վրա 1919 թ.) Ռումինիան մեծ պետություններից ստացել է և կամ ուղղակի միացրել է իր յերկրին հողամասեր։ Պատերազմի ժամանակ նա Ավստրո-Վենգրիայից խլեց մի շարք հողեր՝ Բուկովինա, Տրանսիլվանիա, Կրասինա, Մարմուրեշ և Բանատ։ 1918 թվին նա բռնագրավեց Բեսարաբիան։ Այդպիսով Ռումինիան, բռնագրավումների միջոցով իր տարածությունը մեծացրեց $2\frac{1}{3}$ անգամ և այժմ բռնում

է 304.903 քառ. կիլոմետր։ Մեր (Ուկրաինայի) և Ռումինիայի սահմանն է կազմում Դնեստր գետը։

ՈՎ Ե ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ ՌՈՒՄԻՆԻԱՆ

Ռումինիայի գլուխ է կանգնած Թագավորը, վորը 1930 թվին խլեց իշխանությունը։ Ռումինիայի պառլամենտը կազմված է սենատից և պատգամավորների պալատից։ Կանայք և զինվորական ծառայողները ընտրողական իրավունքից զրկված են։ Ամեն տեսակ խորամանկություններով, սարսափեցնելով, ձայնից զրկելով և ուրիշ միջոցներով պալատը կազմվում է կալվածատերերից, զինվորներից և հոգևորականներից։

Ռումինիան բաժանվում է գավառների։ Մայրաքաղաքն է Բուխարեստ։ Բեսարաբիայի գլխավով քաղաքը՝ Կիշինև։ Ամեն մի գավառի գլուխ է կանգնած և պրեֆեկտ (ինչպես մեր նախկին վոյստիկանապետներ)։ Քմահաճույքը, գյուղացիական բնակչությանը թալանելը, կաշառակերությունը չտեսնված չափերով ծաղկում են ումինական գյուղում։ Գյուղացին չի-նովնիկի վրա գանգառվելու տեղ չի գտնում։ Մեծ նովնիկի պաշտպանում է վորըին, վորը ապորինի միջոցներով իր ստացած յեկամություններից բաժին է հանում իր մեծին։

ԾԱՂՐՈՒՄ ԵՆ ՌՈՒՄԻՆԱՅԻ ԱԶԳՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ

Բռնագրավումների հետևանքով, Ռումինիայի ազգաբնակչությունը ևս ավելացավ համարյա $2\frac{1}{2}$ անգամ

և հասնում է մինչև 18,000,000, Ամբողջ բնակչութ-
յան համարյա կեսը, մոտ 7 միլիոն, ուումիններ
չեն — բուկովինացիներ, բեսարաբիական մուլավացի-
ներ, ուսներ, ուկրայինցիներ գերմանացիներ, վենգ-
եր, հրեյաներ և այլն:

Միայն հին Ռումինիայում ազգաբնակչության
մեծամասնությունը ուումիններ են — 82 տոկոս: Նոր
բռնագրաված բոլոր շրջաններում ուումինացիները
փոքրամասնություն են կազմում:

Չնայած դրան, նրանք ուումիններին համահավա-
սար իրավունքներ չունեն, այլ ապրում են խիստ
ճնշված պայմաններում և իրավագույն են: Բռնագրա-
վելով նոր յերկրներ, ուումինական իշխանությունը
սկսեց այնտեղ իր կարգերը սահմանել: Իշխանության
գլուխ են կարգված ուումինական չինովնիկները և վոյ-
տիկաններ: Փակում ու նեղում են լրագրերը, գործով
մտցնում են ուումինական լեզուն:

Նույնպիսի պատկեր է նաև Բեսարաբիայում:
Այստեղ վոյ-ուումինական լեզվով գրած ցուցանակի հա-
մար հարկ են պահանջում. ուսերին կամ ուկրայի-
ներեն լեզվով արտասանած ամեն մի բառի համար
տուգանում են: Հրեյական բնակչությունը յենթակա
յե ամեն տեսակի ծաղրի: Արյունալի պապրոմներ
(ջարդեր) այնտեղ հաճախ են տեղի ունենում, ինչ-
պես և հին Ռուսաստանում եր:

Այդ ծանր պայմանները տանել չկարողանալով,
ճնշված ազգություններին պատկանող հազարավոր

մարդիկ փախչում են Ռումինիայից: Վոյ միայն բան-
վորներն ու գյուղացիները, այլև ազգային փոքրա-
մասնություն հարուստ բնակչության մի մասն ևս
հուսով ե նայում խՍՀՄ-յան վրա, ուր բոլոր ժողո-
վուրդները իրավահավասար են, ապրում են խաղաղ
և անխռով:

Ռումինական ախրանկան կամ, ինչպես նա այն-
տեղ անվանվում է, սիգուրանցան, վոստիկանու-
թյունը, դատարանները մեղադրում են բոլոր նրանց,
վորոնք հուսով են նայում խՍՀՄ-յան վրա, բոլոր չեկոսի-
վրա, և այդպիսիներին յենթարկում են դաժան պա-
տիժներին:

ԽՆՋՊԵՍ Ե ԱՊՐՈՒՄ ԳՅՈՒՂԱՅԻՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ռումինիայի բնակչության գլխավոր մասսան —
82 տոկոսը — պարապում է գյուղատնտեսությունը:
Հողի կեսից ավելին ցանվում է: Ռումինիայում մեծ
տեղ է բռնում անասնապահությունը: Խոտատեղերն
ու արոտատեղերը բռնում են հողի մոտ $\frac{1}{4}$ մասը:
Հողը շատ բերրի յե:

Չնայած դրան, Ռումինիայի գյուղացիությունը
շատ աղքատ է ապրում: Տնտեսությունը վարում է
յետամնաց միջոցներով — յեռաղաշտյան սխտեմով,
համարյա նախապատմական խոթի ոգնությունը: Ռումին-
ական կալվածատերերը շահագրգռված չեն, վոր գյու-
ղատնտեսությունը ծաղկի: Գյուղացու աղքատությունը
կալվածատերերին եժան աշխատավորներ և տալիս:

կալվածատերերը կարիք ել չունեն կապիտալներ ծախսելու իրենց գույքերի բարելավման վրա: Կալվածատերերը առանց այն ել մեծ յեկամուտներ են ստանում՝ շահագործելով ահագին քանակությամբ գյուղացիությանը:

Ռուսիական գյուղացին մշակում ե, մեծ մասամբ, սիմինդ (կուկուրուզա) և սնվում ե մամայի-գայով (կուկուրուզայի ալյուրից պատրաստած շիլա): Նա այնքան աղքատ ե, վոր կերակրվելիս հաց համարյա թե չի գործադրում: Հացը նա արտադրում ե բացառապես ծախելու համար, վորպեսպի կարողանա վճարել այն ծանր հարկերն ու պարտքերը, վորոնց մեջ նա խլված ե:

Գյուղացիական սակավահողությունը խեղդում ե ռուսիական գյուղացուն և թույլ չի տալիս, վոր նա դուրս գա մուրացկանի վիճակից: Միջին հաշվով, գյուղացիական մեկ ընտանիքին ընկնում ե 2 կամ 3 հեկտար, իսկ մեկ կալվածատիրոջը — 900 հեկտար:

Սակավահողությունից ստիպված, ռուսիական գյուղացին դիմում ե կալվածատիրոջը՝ հող արեւոդով վերցնելու: Յեւ սյդ դեպքերում գյուղացուն միշտ ել խաբում են: Դա դժվար չե, քանի վոր Ռուսիայում բոլոր գյուղացիներն ել անգրագետ են: Կառավարությունը դիտմամբ ենրանց պահում մթության և տգիտության մեջ: Չինովիկների և սովի հետ մեկտեղ, ռուսիական գյուղում սարսափ են տարածում նաև հի-

վանդությունները: Ռուսիական գյուղում յերեխաների կեսը մեռնում են, 7 տարեկան չդարձած:

Այսպիսի ծանր, քաղցած, իրավագուրկ դրության մեջ ե գտնվում ռուսիական գյուղացին:

ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ԲԱՆՎՈՐ ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Արդյունաբերությունը Ռուսիայում շատ թույլ ե զարգացած: Ռուսիայի հողը հարուստ ե նավթով, յերկաթահանքով, աղով: Ամենից շատ կա նավթ, բայց համաշխարհային պատերազմի ժամանակ Ռուսիայի թե նավթի արդյունահանությունը և թե ամբողջ արդյունաբերությունը մեծ չափով ընկան:

Ռուսիայի արդյունաբերության մեծ մասը զբաղվում ե ոտարների (վոչ ռուսիացիներ) ձեռքում: Ռուսիայի արդյունաբերության տերերը ոտարյերկրյա կապիտալիստներն են: Այսպես, որինակ, նավթի ամբողջ արդյունաբերության 85 տոկոսին տիրացած են ոտարյերկրյա կապիտալիստները: Յերկաթուղային գործը չափազանց քայքայված ե: Ռուսիական կառավարությունը, միջոցներ չունենալով, յերկաթուղիները հանձնել ե ոտարյերկրյա կապիտալիստներին 30 տարով:

Համաշխարհային պատերազմի ժամանակ մեծ քանակությամբ հողեր ձեռք գցելով, Ռուսիական կառավարությունը ի վիճակի չե ստեղծելու ամբողջ տնտեսություն, ստիպված ե իր տնտեսությունը ծախ-

ծխել ոտաբերկրյա կապիտալիստներին, ուստի և կատարել այն, ինչ նրանք հրամայում են:

Ռումինիայում կան մոտ 600.000 բանվորներ, վորոնց դրությունը շատ ծանր է: Աշխատանքի վերաբերյալ բոլոր որենքները ուղղված են ֆաբրիկանտներին պաշտպանելու կողմը: Արդյունաբերության մի քանի ճյուղերում գործադուլները արգելված են: Ութթամյա աշխատանք չկա:

Մի խոսքով, բոլորական Ռումինիայում բանվորը քարշ է տալիս վոգորմելի գոյություն, ինչպես և գյուղացին:

ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ՌՈՒՄԻՆԻԱՅՈՒՄ

Ռումինիայի չափազանց ճնշված բանվոր դասակարգի և գյուղացիության համար մի յեղք է մնում — զայրույթ և ապստամբություն: Տարիներ շարունակ ծանր, քաղցած, անյել դրությունը գյուղացիությանը ստիպեց ապստամբել կալվածատերերի դեմ, զենքերալական-կալվածատիրական իշխանության դեմ:

1907 թվին գյուղացիական ապստամբությունը բռնել էր համարյա ամբողջ Ռումինիան: Բայց այդ ապստամբությունը զինվորական միջխտր գեներալ Ավարեսկույի արնոտ ձեռքով խեղդվեց: Հարյուրավոր գյուղեր վոչնչացան արտիլերիական կրակով: 15.000 գյուղացիներ գնդակահարվեցին: Ահագին թվով մարդիկ գցվեցին բանտերը, հարյուրավորների խեղդամահ արին Դունայ գետում, տասնյակ հազարավորներ մե-

ռան սովից: Շատ գյուղացիներ, այդ ապստամբության մասնակիցները, մինչև որս ել վթում են տաժանակիր աշխատանքի բանտերում:

Հետագա ապստամբությունները ևս նույնպես արյունախեղդ արին: Գյուղացիական հայտնի ապստամբությունը Բեսարաբիայի Թաթար-Բուկար գյուղում 1924 թվին նույնպիսի հետևանքներ ունեցավ:

Ռումինիայի բոլոր գյուղացիական ապստամբությունների անհաջողությունը բացատրվում է նրանով, վոր գյուղացիությունը կապված չի յեղել բանվորական շարժման հետ, Ռումինիայում չի յեղել ուժեղ կոմունիստական կուսակցություն, վորը կարողանար դեկավարել ամբողջ հեղափոխական շարժումը: Ռումինիայի կառավարությունը գիտի, վոր բանվորների ու գյուղացիների հաղթանակի համար պակասում է ուժեղ, կազմակերպված կոմունիստական կուսակցություն: Ահա թե ինչու բանվորական կազմակերպությունները և կոմունիստական կուսակցությունը Ռումինիայում միշտ ել յենթակա յեն դաժան հալածանքների:

ԲԱՆՏ, ՏԱՆՋԱՆԲ, ԳՆԴԱԿԱՆՈՒՄՆԵՐ

Ռումինական ախրանկան, «սիգուրանցան», յերկիրը պատել է իր ագենտների, շպիոնների ու պրովակատորների ցանցով և աշխատում է վորսալ բանվոր դասակարգի լավագույն առաջնորդներին: Դաշտային դատարանները, բանտերը, տանջումները, գնդակահա-

ըրուները, թագստից խփելը — ահա այնպիսի մաները, վորոնց մեջ բանվոր դասակարգը և կոմունիստական կուսակցութիւնը ստիպված են կատարելու իրենց հեղափոխական աշխատանքը: Դատում ու գնդակահարում են մեկ-մեկ և մասսաներով: Որինակ, 1919 թվին դատեցին միանգամից 108 կոմունիստների, 1920 թ. — 48, 1921 թվին 270 և այլն: Այդ դատերի հետևանքը — գնդակահարումներ և տաժանակիր աշխատանք:

Բանտարկվածները բանտերում յենթակա յեն տնարդի տանջումների: Մեղադրյալներին բերում էին դատարան (վորը դատում էր 270 կոմունիստներին) այն աստիճան ծեծած, տանջած, վոր նրանք չէին կարողանում վտարվել կանգնել: Դատարանի նիստից հետո նրանց, շղթայվածներին, գցում էին կարցեր, վոր շինված է այնպես, վոր նրանցում կարելի չէր դանել միմիայն կանգնած զրությամբ: Բանտարկվածը այնտեղ պահվում է՝ ձեռքերին ու վտակներին ծանր կանդալներ հագցրած: Վզին և փորին — յերկաթե ծանր ողեր, վորոնք միմյանց հետ միացած են շղթայակապերով: Մեղադրյալները 1925 թ., դատին ներկայանալիս, այնքան էին նվաղած տանջումներից ու քաղցից, վոր նրանք պառկած էին նախկանների մեջ, և դատարանը նրանց հարցաքննեց այդ վիճակում:

Ռուսինիայի կոմունիստական կուսակցութիւնը այժմ աշխատում է թագստում: Չնայած սարսափելի հետապնդումներին, հալածանքներին, Ռուսինիայում

կոմունիստները համառորեն առաջ են տանում աշխատանքը և մեծ ազդեցութիւն ունեն բանվորների ու գյուղացիների վրա:

ԶԻՆՎԱԾ ՌԻԺԵՐԸ

1) Ռազմական բարձրագոյն վարչութիւնը: Ռուսինիայում, ինչպես և բոլոր բուրժուական յերկրներում, զինված ուժերի գլուխ համարվում է պետութայն գլուխը, ներկա դեպքում՝ թագավորը: Վորպես հատուկ ռազմական ապարատ, գոյութիւն ունի շտաբը: Փաստորեն զինված ուժերի ղեկավարութիւնը խաղաղ ժամանակ՝ գտնվում է գլխավոր հրամանատարի ձեռքում:

2) Տեղական ռազմական վարչութիւնները: Ամբողջ յերկիրը ռազմավարչական գծով բաժանված է 7 ռազմական յերկրային շրջանների՝ յոթ զորաբանակների (կորպուսի) թվի համեմատ: Զորաբանակների ռազմական շրջանները նույնպես բաժանված են զինվորագրական շրջանների, վորոնք մոտավորապես հավասար են գավառի:

3) Զինված ուժերի կազմակերպութիւնը յնվ բանակութիւնը: Զինված ուժերի մեջ մտնում են հետևակ և հեծյալ զորքերը, հրետանին, անխիկական-ինժեներային զորքերը, ռժանգակիչ զորամասերը, ողային նավատորմիղը և ծովային նավատորմիղը: Խաղաղ ժամանակ Ռուսինիան պահում է 72 հետեւակ և 21 հեծյալ գնդեր:

4) Բյուջեյի կեսը զորքի վրա չէ ծախսվում: 1931 թվի պետական բյուջեն կազմում է 32,500 միլիոն լեյ (325 միլիոն ռուբլի): Այդ գումարից ռազմական գործին հատկացված է 11 միլիարդ լեյ, այսինքն ավելի քան մի յերրորդը: Դրան պետք է ավելացնել քաղաքացիական գերատեսչությունների բյուջեյով ծախսվող մեծաչափ գումարները, որինակ 40,000-ի հասնող ժանդարմերիայի և սահմանապահ զորքերի պահպանությունը, վորոնք ըստ եյուլյան գորքի մի մասն են կազմում, ռազմական յերկաթուղիների և ճանապարհների շինությունը և այլն: Վերջապես բյուջեյի 20 տոկոսը վճարվում է արտասահմ. փոխառությունների տոկոս (մոտ 6 միլիարդ լեյ): Փոխառությունները համարյա ամբողջովին ծախսվել են սպառազինման և գորքի վրա: Այդ ծախսն էլ ըստ եյուլյան ռազմական ծախս է: Այսպիսով Ռումինիայի պետական պաշտոնական բյուջեյի կեսից ավելին վատնվում է պատերազմի վրա: Հարկավոր է ավելացնել զրան նաև ռազմական բյուջեյի այն բազմամիլիարդ (լեյերով) գաղտնի ծախսերը, վորոնց մասին նորերս հայտարարեց պարզ կերպով այնպիսի մի հեղինակավոր վկա, ինչպես մարշալ Ավերեսկուն է:

Բոյարական Ռումինիան, ինչպես տեսանք, ուրիշների հողերը բռնազրավելու, փոքր ազգերին ճնշելու, բանվորներին ու գյուղացիներին շահագործելու յերկիր է: Բոյարների կառավարության բանակը ծա-

ռայում է նրա համար, վորպեսզի պահպանի բռնազրաված հողերը, վորպեսզի ճնշի աշխատավորության հեղափոխական շարժումը: Ահա թե ինչու Ռումինիան իր ուժերից ու միջոցներից վեր բանակ է պահում:

Ռումինական բանակը խաղաղ ժամանակ ունի 164,000 մարդ, 1000 թնդանոթ, 370 ալերոպլան:

Այդպիսի մեծ բանակը ի հարկ է մեծ բեռ է աշխատավորության շնքին: Ռումինիայում յուրաքանչյուր 10,000 մարդուն ընկնում է 100 զինվոր, իսկ մեր Միության մեջ յուրաքանչյուր 10,000 մարդուն ընկնում է միայն 41 կարմիրբանակային:

Ռումինական բանակի զրույթյունը ծանր է: Զինվորը որական ստանում է 1½ ֆունտ հաց և ճաշ՝ մամուլիգա (կուկուրուզի ալյուրից պատրաստած կաշա). միս տրվում է յերբեմն-յերբեմն, իսկ շաքար համարյա թե բոլորովին չի տրվում: Հագուստը (որմունդիրովկան) և ռազմական նյութերի մատակարարումը վատ զրույթյան մեջ է:

Ռումինիայում ոֆիցերներ լինել կարող են միայն ռումինական կալվածատերերի ու կապիտալիստների վորդիները: Բացառություն է արված միայն ուսուբելովարդիականների համար:

Ռումինական բանակի զինվորները մեծ մասամբ անզրադես են, քաղաքականապես տգետ են, յետամնաց: Բանակի զինվորների մեջ անզրադեսները կազմում են կեսից ավելին: Նրանց չեն սովորեցնում զրազիտություն: Զինվորը ինչքան տգետ է, այնքան

հեշտ ե նրան յենթարկել զհեներալներին ու կարվածա-
տերերին: Բանակում դիտցիպլինը ծանր ե, դաժա-
նակային: Զինվորը ծաղրի առարկա յե, նրան վիրա-
վորում են ամեն քայլավորութեամբ: Ամենափոքրիկ սխալի
համար կամ աննշան հանցանքի համար նրան հանձ-
նում են դաշտային դատարանի: Ռուսներին անհատա-
նակում մինչև այժմ գոյութիւն ունեն մարմնական պա-
տիժներ: Քաղաքական իրավունքներով ռումինական
զինվորը չի ոգտվում:

Զինվորներին մշակում են ոֆիցերները և հոգե-
բականութիւնը: Զինվորներին ներշնչում են հավատ
առ աստված, սեր դեպի բոյարական Ռումինիան,
անձնվեր ծառայութիւն թագավորին և կալվածատի-
բական ռեժիմին, ատելութիւն դեպի բանվորների ու
գյուղացիների հեղափոխական շարժումը:

ԻՆՉՈՒ ՄԵՆՔ ՀԱՇՏ ԶԵՆՔ ՌՈՒՄԻՆԻԱՅԻ ՀԵՏ

Բոյարական Ռումինիան ավագակորեն բռնադրա-
վեց Բեսարաբիան: Բայց դա ևս նրան քիչ եր:
1918 թվին նա իր գործերն անցկացրեց Դնեստր
գետը՝ խլելու համար ուկրայինական հողը՝ մինչև
Ոդեսսա և Բուգ: Խորհրդային գործերը նրանց ջար-
դեցին և ստիպեցին յետ քաշվել:

Ռումինական կառավարութեան բոլոր գործողու-
թիւնները համաշխարհային պատերազմից հետո ուղ-
ղված են ԽՍՀՄ-յան դեմ: Ռումինիան այն 14 պե-
տութիւններից մեկն եր, վրոնց 1921 թվին Անգ-

լիան աշխատում եր դուրս բերել մեր դեմ: Պետլյու-
րայի, Գուլյալ-Գուլյայենկոյի, Տյուտյունիկի և Մախ-
նոյի բանդաներին Ռումինիան ոգնում եր զենքով,
փողով և հագուստով: Այդ բանդաները, ուկրայինա-
կան բանվորների և գյուղացիների կողմից լավ ջարդ
կրելով, ապաստան գտան Ռումինիայում: Այստեղ
ռումինական կառավարութիւնը նրանց կերակրեց,
նորից կազմակերպեց ու ապա կրկին դուրս բերեց՝
Ուկրայինան կողոպտելու համար:

Ռումինիան միշտ գործում ե կամ Ֆրանսիայի կամ
Անգլիայի ցուցմունքով և կամ Ֆրանսիայի ու Անգ-
լիայի ցուցմունքով: Այդ յերկու կապիտալիստական
յերկրները Ռումինիայի վրա նայում են վորպես մի
գործիքի վրա՝ Խորհրդային Միութեան դեմ պայքա-
րելու համար: Յեւ Ռումինիան «ազնվորեն» կասա-
րում ե վարձկանի իր դերը՝ ընդդեմ մեր Միութեան:
Բայց Ֆրանսիան զիտե, վոր Ռումինիան՝ մենակ՝
թույլ ե մեր դեմ: Դրա համար ել նա ոգնեց (1922 թ.)
և Ռումինիան ու Լեհաստանը ռազմական դաշնադիր
կնքեցին ընդդեմ ԽՍՀՄ-յան: Ըստ այդ դաշնագրի,
Խորհրդային Միութեան վրա հաղթանակ տանելու
դեպքում, Ուկրայինան պետք ե բաժանվի Ռումի-
նիայի և Լեհաստանի միջև:

Խորհրդային յերկիրը միշտ ել խաղաղ քաղաքա-
կանութիւն ե վարում: Նա Ռումինիային ևս մի քանի
անգամ առաջարկել ե հավաքվել, վիճելի հարցերը
քննել և լուծել խաղաղ կարգով:

1924 թվին, վերջապես, հաջողվեց բանակցութիւններ սկսել ռումինական կառավարութեան ներկայացուցիչների հետ: Բայց հենց առաջին նիստին նրանք հայտարարեցին, վոր կանցնեն հարցերի քննութեան միայն այն պայմանով, յետե ԽՍՀՄ-յունը առանց այլևայլութեան հայտարարի, վոր ընդունում ե Ռումինիայի իրավունքը Բեսարաբիայի վրա: Խորհրդային պատգամավորները դրան պատասխանեցին, վոր իրենք իրավունք չունեն վճռելու Բեսարաբիայի ժողովուրդների բախտը: Մեր պատգամավորները առաջարկեցին ընդհանուր ժողովրդական քվեարկութիւն կազմակերպել Բեսարաբիայում: Թող ժողովուրդը վորոշի, արդո՞ք ինքը ցանկանում ե միանալ Ռումինիային թե ԽՍՀՄ-յանը, և կամ ցանկանում ե ապրել ինքնուրույն: Ռումինական կառավարութիւնը վախեցավ ազատ քվեարկութիւնից, գիտենալով, վոր քվեարկութիւնը չի լինելու հոգուտ Ռումինիայի, ուստի և հրաժարվեց այդ առաջարկից և բանակցութիւնները խզեց:

Յեւ այսպես Ռումինիայի թշնամական վերաբերմունքը դեպի մեզ շարունակվում ե մինչև այսօր: Ֆրանսիայի և Անգլիայի ղեկավարութեամբ Ռումինիան ուրիշ պետութիւնների հետ դաշինքներ ե կնքում մեր դմա:

Թե ինչպես ե դինավում և պատրաստվում կռիւնում մեր դմա բոյարական (իշխանական) Ռումինիան, այդ մասին մենք ամեն որ կարդում ենք լրագրներում:

Ռումինիայում հրատարակվող վենգրիական «Բուդապեշտի Լապոկ» լրագիրը բերել եր փաստեր այն ուղեական պատվերների մասին, վոր Ռումինիան տվել ե միայն 1930 թվին: Միմիայն Չեխո-Սլովակիայում Ռումինիան անցյալ տարի գնել ե 600,000 հրացան, 30.000 գնդացի, 150,000 ձեռքի ռումբ, 60 ուղեական այերոպլան 500,000 գաղային դիմակներ և ահագին քանակութեամբ պայթուցիկ նյութեր, հրետանու սպասք և զինվորական խոհանոցներ: Չեխո-Սլովակիայում Ռումինիայի գլխավոր մատակարարը Շկոդի գործարաններն են: Թնդանութեանը Ռումինիային մատակարարում ե Ֆրանսիական Շնայդեր-Կրեզո ֆիրման: Այս տարի այդ ֆիրման տալիս ե Ռումինիային թնդանութներ ի հաշիվ Ֆրանսիական կապիտալիստների Ռումինիային խոստացած փոխառութեան:

Բայց մենք հանդիստ ենք: Մեր կարմիր բանակը ուժեղ ե: Նա կպաշտպանի մեր սահմանները: Մենք գիտենք, վոր ամեն մի հարձակում թանգ կնստի թե ռումինական և թե ուրիշ թագավորներին, — մեզ վրա հարձակվելով, նրանք կզրկվեն իրենց թագերից: Մենք հավատացած ենք, վոր վաղ թե ուշ՝ Ռումինիայի տերը դառնալու յեն բանվորներն ու գյուղացիները: Այն ժամանակ ԽՍՀՄ-յան և Ռումինիայի ժողովուրդների միջև կկնքվի յեղբայրական դաշինք:

ՆՅՈՒԹԵՐԻ ՑԱՆԿ

Ֆինյանդիա	69
Եստոնիա	5
Լատվիա	24
Լեհաստան	40
Ռուսիա	54
	69

ՊԱՀԱՆՋԵՑԵՐ
 ՄԵՐ ԳՐԱԾՈՒՑԱԿԸ, ՎՈՐ
 ՈՒՂԱՐԿՎՈՒՄ Ե ԶՐԻ.
 ԴՐՄԵԼ՝ Москва, Никольская, 10.
 ЦЕНТРИЗДАТ.

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ
ԿՈՄՍՏԱՅԻՆ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ
ԿՈՄՍՏԱՅԻՆ
ԿՈՄՍՏԱՅԻՆ
ԿՈՄՍՏԱՅԻՆ
ԿՈՄՍՏԱՅԻՆ

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0038105

25 400.

37030

Цена 25 коп.

О. П. 4.

ОСОАВВНОХИМ
Наши соседняя
государства

На армянском языке

ЦЕНТРАЛЬНОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО НАРОДОВ СССР.
Москва, центр, Никольская, 10